

VESTNIK

NOTICIERO

XXVIII

11-12

1977

VESTNIK je glasilo slovenskih svobodnjakov, vključenih v ZDSPB. Izdaja ga konzorcij. Predsednik je Bogumil Pregelj, Ramón Falcón 4158, 1407 Buenos Aires. — Ureja uredniški odbor. Naslov uredništva in uprave: Ramón Falcón 4158, Sucursal 7, 1407 Buenos Aires.

VESTNIK (Noticiero) es el informativo de los combatientes anticomunistas eslovenos. Editor y redactor responsable: Bogumil Pregelj, Ramón Falcón 4158, Sucursal 7, 1407 Buenos Aires.

VESTNIK (Noticiero) is the voice of slovenian anticommunist veterans. Ovitek: arh. Jure Vombergar.

Tiska: Vilko S. R. L., Estados Unidos 425, 1101 Buenos Aires, Argentina
Registro de la Propiedad Intelectual No. 1.333.625 (22. 6. 1976)

Za letalsko dostavljanje doplačati 4 dolarje.

Naročnino poravnajte pri poverjenikih, v Argentini tudi v Dušnopastirski pisarni.

Naročnike v Argentini prosimo za razumevanje, ker smo bili prisiljeni zaradi velike druginje in razvrednotenja denarja dvigniti naročnino na 500 pesov letno.

NOVA NAROČNINA ZA LETO 1977

Za Argentino: 500,00 pesov (ki velja začasno);
za ZDA, Kanado in Evropo: 6 dolarjev;
za Južno Ameriko: 5 dolarjev.

Los papeles de Helsinki

Las naciones que han tomado parte hace dos años en la conferencia de seguridad europea en Helsinki, han resumido su labor en la declaración final, cuya parte central o, por lo menos, la más importante, se refiere al respeto por los derechos humanos y libertades cívicas fundamentales.

De esta declaración entresacamos lo siguiente: "Las naciones participantes se comprometen a respetar los derechos igualitarios de todos los pueblos y especialmente el derecho de cada pueblo a su autodeterminación... Según el principio de igualdad de derechos y del derecho de los pueblos a su autodeterminación, tienen todos los pueblos, en consecuencia, el derecho de optar en cualquier momento y de la manera que deseen, por el modo y el sistema de vida en su faz interior y exterior, sin intervención alguna de afuera, y que según su propia voluntad realicen su progreso político, económico, social y cultural."

Las naciones, que han firmado este pacto de Helsinki — entre ellas Yugoslavia — han reconocido, entonces, a cada pueblo su derecho a la autodeterminación, lo que significa que la decisión y determinación de sus vínculos al exterior como también la forma y vida de su cuerpo social interior, deben estar únicamente en las manos de cada uno de los pueblos. De lo cual se infiere — y no hay otra interpretación posible — que cada pueblo tiene que tener asegurada *la posibilidad de elegir en elecciones libres* sus propios representantes y gobernantes. Si el pueblo no tiene semejante posibilidad, se viola uno de sus derechos fundamentales. Y no hay duda, que tal violación representa una gran injusticia.

Una vez lesionado o totalmente negado este derecho fundamental, ya no queda obstáculo alguno para la supresión sucesiva de otros derechos y el avance totalitario desborda cualquier oposición posible: quedan cercenados o eliminados el derecho de pensamiento, de religión, de educación, de asociación libre con fines lícitos, el derecho a la igualdad de oportunidades para los cargos de administración pública, y por último no vacila en coartar arbitrariamente la libertad personal y suprimir el derecho a la vida. El pueblo no es libre y no dispone libremente de su propio destino.

Tal es el caso del pueblo esloveno, que desde los inicios de la segunda guerra mundial no conoce destello alguno de su libertad nacional.

Yugoslavia, uno de los firmantes de los acuerdos de Helsinki, y en estos días anfitrión de las naciones concurrentes a la conferencia de Belgrado, hasta ahora no ha cumplido con las obligaciones asumidas en Helsinki y por su incumplimiento no ha soportado reclamo o presión algunos por parte de las naciones coparticipantes. En este caso, los acuerdos han quedado solamente en el papel, y por tal razón no vacilamos en atribuir a este documento tan difundido la calificación un tanto despectiva de los „PAPELES de Helsinki.“

Karel Mauser

Našim fantom za Vse svete!

Sneg je pal v Tirole. Spite, mrtvi, spite;
žalostna jesen je, vsa v meglah in burji.
Spite z zemljo, dragi; tam o svetem Jurji
pa z zemljico našo zopet vsi vstanite!

Ali vam je hladno v ilovnati prsti,
ko do vas jesenski mrzli dež pronica?
Ali že opral je vam vso kri raz lica?
Mi še vedno tu smo, toda čvrsti, čvrsti.

Rože samorasle so vam že odevele,
pusti so grobovi zdaj v jesenski gmajni,
toda mi smo z vami, fantje naši rajni,
kmalu sneg nasadil vam bo rože bele.

Sneg je pal v Tirole. Spite, mrtvi, spite:
v sanjah obiskali mrtve bomo živi,
nam in vam bo toplo tam na božji njivi.
Spite, mrtvi fantje, spite, spite, spite!

(Pesem je bila objavljena v taboriščnih
„Domačih glasovih“ od 31. oktobra 1946)

„Kdor umre za svojo domovino, je naredil zanjo več kot vsi drugi v vsem svojem življenju.“ (Pericles)

ROJAKOM V DOMOVINI

Slovinci, Slovenke!

Dvaintrideset let je minilo od konca tragedije druge svetovne vojne, med katero je moral zaradi okupacije in revolucije slovenski narod preživeti morje trpljenja. Kolikokrat je bila izrečena beseda svoboda in kako željno jo je slovenski narod pričakoval! V dvaintridesetih letih se je mnogo spremenilo, toda slovenski narod — z izjemo partijskih funkcionarjev — ni svoboden. Slovenski narod ne more odločati o svojem življenju, ampak je le predmet, s katerim komunistična partija razpolaga po svoji volji. V Sloveniji ne obstaja in ne sme obstajati nobena politična stranka razen komunistične partije, ki vlada diktatorsko in igra dvolično vlogo: na eni strani podpisuje mednarodne pogodbe o spoštovanju človekovih pravic, na drugi strani pa jih dosledno zatira z vso brezobzirnostjo na vseh področjih zasebnega in javnega življenja.

Navajamo določbe člena 1. a, VII, Sklepne listine konference o evropski varnosti in sodelovanju v Helsinkih 1. avgusta 1975. Poleg 34 držav je sprejel obveznosti izpolnjevanja teh sklepov o spoštovanju človekovih pravic in temeljnih svoboščin za SFR Jugoslavijo njen predsednik Josip Broz Tito. Obveznosti iz navedenega člena so sledeče:

„Države udeleženke bodo spoštovale človekove pravice in temeljne svoboščine, všteti svobodo misli, vesti, vere in prepričanja za vse, ne glede na raso, spol, jezik in vero.

Pospesevale in spodbujale bodo dejansko uveljavljanje državljskih političnih, gospodarskih, socialnih, kulturnih in drugih pravic in svoboščin, ki vse izvirajo iz dostojanstva, lastnega človekovi osebnosti in so bistvenega pomena za njen svobodni polni razvoj.

V tem okviru bodo države udeleženke priznavale in spoštovale pravico posameznika, da izpoveduje in izpolnjuje, sam ali v skupnosti z drugimi, vero ali prepričanje, in da ravna tako, kot mu narekuje vest.

Na področju človekovih pravic in temeljnih svoboščin bodo države udeleženke ukrepale v skladu s cilji in načeli Ustanovne listine Združenih narodov (1945) in s Splošno deklaracijo o človekovih pravicah (1948). Prav tako bodo izpolnjevale svoje obveznosti, zapisane v mednarodnih deklaracijah in sporazumih s tega področja, všteti med drugim mednarodna pakta o človekovih pravicah, če jih zavezujejo.“

Še več. V sklepni listini Helsinške konference je prevzela obveznost, da zaščiti temeljne človeške pravice, katere vsebuje Splošna deklaracija Združenih narodov o človekovih pravicah iz leta 1948. Navedemo jih le nekaj:

„Pravica do zaščite proti vsakemu dejanju, ki bi kršilo človekove osnovne pravice, priznane v ustavi in zakonu“ (čl. 8). „Nihče ni kriv, dokler se

mu krivda ne dokaže“ (čl. 11). „Zajamčena je svoboda mišljenja in izpovedovanja“ (čl. 18). „Pravica do svobodnega izražanja in razširjanja svojega mnenja“ (čl. 19). „Pravica združevanja in zborovanja“ (čl. 20). „Vsak ima pravico sodelovati pri vodstvu države“ (čl. 21). „Svobodne volitve“ (čl. 22). „Starši imajo v prvi vrsti pravico odločati o načinu vzgoje svojih otrok“ (čl. 26). „Nobena določba v pričujoči deklaraciji človekovih pravic se ne sme razlagati tako, da bi dajala kakršnokoli pravico bodisi državi bodisi skupini ljudi ali poedini osebi za podvzemanje ali izvrševanje dejanj, ki bi imela namen zatreti katerokoli pravico ali svoboščino, navedeno v tej deklaraciji“ (čl. 30).

Vsi vemo, da vladajoči režim v Jugoslaviji in Sloveniji ne izpolnjuje obveznosti sklepne listine Helsinške konference iz leta 1975, da zatira temeljne človekove pravice, navedene v Splošni deklaraciji o človekovih pravicah, ki bi jih morala po svoji obveznosti ščititi. Prav pa je, da še posebej poudarimo, da sedanje oblasti v tem pogledu ne izpolnjujejo niti svoje lastne ustave.

Tole npr. določa ustava SR Slovenije:

Člen 109: „Zajamčena je svoboda tiska, govora in svoboda javnega nastopanja. Občani imajo pravico v sredstvih javnega obveščanja izražati svoje mnenje.“ Člen 209: „Občan ima pravico dajati politične in druge pobude splošnega pomena.“ Člen 210: „Zajamčena je svoboda združevanja in svoboda zborovanja ter drugega javnega zbiranja.“ Člen 214: „Protustavno in kaznivo je kakršnokoli propagiranje ali izvajanje verskega sovražstva in nestrpnosti.“

Opozorimo le na nekatera dejstva: dosledno zatiranje svobode tiska in združevanja; ne dolgo tega je svetovna javnost zvedela, da je bil v Sloveniji obsojen rojak celo na podlagi zapiskov svojega lastnega osebnega dnevnika; odvzemanje potnih listov brez obtožbe ali obsodbe; grožnje učiteljem, ki hodijo v cerkev „naj si izberejo drug poklic“; vsestranski privilegiji za člane komunistične stranke; zanikanje pravice staršem glede vzgoje otrok; uradno in obvezno poučevanje marksizma; omejevanje svobode kulturnim ustvarjalcem; propagiranje in izvajanje verskega sovražstva in nestrpnosti; neprestani pritisk komunistične stranke na delovanje Cerkve; vse to so vsakdanji pojavi v Republiki Sloveniji, ki imajo svoje korenine v odpravi politične svobode.

Ne osebna, ne verska, ne kulturna svoboda niso zajamčene, če v deželi ne vlada politična svoboda. In dokler temu ne bo drugače, bodo tako helsinški sklepi kakor slovenska ustava in Splošna deklaracija le za zunanjo uporabo — brez vsake koristi za narod.

Zadnja leta dvigajo posamezniki in skupine v državah — socialističnih demokracijah —, kjer so osnovne človekove pravice zatirane, zahtevo po izpolnjevanju ustavnih določil in mednarodnih pogodb o zaščiti človekovih pravic. Ti pogumni posamezniki in skupine (v Sovjetski zvezi, na

češkem, Poljskem in drugod) dobivajo množično oporo v svojih državah in tudi moralno oporo svobodnega sveta.

Ko opozarjamo na ta dejstva, ne hujskamo k nasilnemu odporu, marveč Vas pozivamo, da zahtevate izpolnjevanje določil ustave, da zahtevate izpolnjevanje obveznosti o zaščiti človekovih pravic, kot jih je prevzela SFR Jugoslavija v mednarodnih pogodbah, da zahtevate svobodo volitev, ki naj omogočajo vsem državljanom udeležbo pri vodstvu Slovenske Republike.

Slovenski narod je v svoji zgodovini dokazal predvsem z ustoličevanjem koroških vojvod preko stoletij zatiranja, da je svoboda temelj njegove biti. Današnji čas terja, da to ponovno dokažemo.

Nikdar nismo pričakovali, da bi KP v nasprotju s svojo ideologijo branila človekove pravice; pričakovali pa smo in še pričakujemo, da bodo dvignili svoj glas vsaj tisti zapeljani rojaki, katerih narodni idealizem je KP zlorabila za revolucijo pod pretvezo osvobodilnega boja. Sedanji molk — posledica razočaranja — bi bil še usodnejši od tedanje zmote.

Ruski disident Sinjavski, ki je preživel v Sovjetski zvezi sedem let prisilnega dela, je prišel do spoznanja, da je v človeški naravi silna težnja po svobodi; vsebuje pa tudi sposobnost, da se prilagodi sužnosti. Naj ne bo sedanja slovenska generacija tista, ki bi zamudila zgodovinski trenutek in pretrgala trnjevo pot bojev našega naroda za svobodo, ki se ni nikdar hotel prilagoditi ne gospodarski, ne politični, pa tudi ne duhovni sužnosti.

Če hočeš biti svoboden, če hočeš, da bo svoboden tvoj rod, potem javno in pogumno zahtevaj ter brani svoje pravice. Krik posameznika bo našel odmev in sprožil plaz, katerega ne bo mogoče ustaviti.

Nihče nam ne bo prinesel svobode, ako je ne zahtevamo sami. Naša moč je v nas samih.

Za NARODNI ODBOR ZA SLOVENIJO
Miloš Stare, predsednik

Buenos Aires (Argentina); Cleveland (ZDA); London (Anglija); Napa (California, ZDA); New York (ZDA); Sidney (Avstralija); Toronto (Kanada)

V maju 1977.

Z zgornjim pozivom so bili slovenski rojaki v domovini seznanjeni pred začetkom prve pohelsinške konference v Beogradu.

„Skrb za človekovo življenje in njegov dobrobit, je prvi in edini zakoniti namen vsake dobre vlade.“ (Thomas Jefferson)

„POLITIČNI DOLG“ KRŠČANSTVA

„Krščanstvo — ki je nauk ljubezni — je naš narod sicer duhovno poglobilo, a na žalost med nas ni prišlo samo. Prinesli so ga nam nemški Bavarci, skupaj s svojim političnim in kulturnim vplivom, ki nam je deloma odtujil in deloma uničil — slovensko plemstvo n s tem izpodkopaval temelje naši državnosti“ (Dr. Marko Kremžar: „Naše korenine, odločitve in rast.“ S. S., 9. 6. 77).

Zgornja sodba je osnovana na zmotnih predpostavkah in v nasprotju z zgodovinskimi dejstvi. Zaradi izredne važnosti „poznanja zgodovinske resnice“, ki jo Dr. Marko Kremžar brezdvomno pogumno išče, „in strašne razdiralne sile — zgodovinske laži“, pa, da nam bo mogoča „pravična in res objektivna presoja“ realnega zgodovinskega časa, čigar silnice segajo iz preteklosti v sedanost, delujejo podzavestno v nas in v nekem smislu pogjujejo našo bodočnost (cfr. ib.), se mi zdi potrebno in z našim idejnim stavom dosledno, da na podlagi novejših zgodovinskih dognanj pravično izmerimo in pretehtamo „politični dolg“ krščanstva do slovenskega naroda.

Treba bo osvetliti sledeča vprašanja:

- 1) Vzroki in način pokristjanjevanja Slovencev.
- 2) Odziv prebivalstva na evangelizacijo v Karantaniji in Panoniji; vzroki različnih odmevov.
- 3) Poganski upori v Karantaniji; udušitev in posledice. — Preusmeritev panonskih slovanskih knezov na vzhod in tega posledice. —
- 4) Kako, kdaj in po kom je bilo uničeno slovensko plemstvo in z njim vred postopoma tudi večinska družbena plast slovanskih svobodnjakov?
- 5) „Krščanski dolg“ slovenskemu narodu.

Zamotano vprašanje sta v dobi po drugi svetovni vojni analizirala dva slovenska zgodovinarja: Bogo Grafenauer v delih „Ustoličevanje koroških vojvod in država karantanskih Slovencev“, Ljubljana l. 1952, ter „Zgodovina slovenskega naroda“ I in II, Ljubljana 1964/65; Dr. Franc Grivec pa v delu „Slovanska blagovestnika sv. Ciril in Metod“, Celje l. 1963. Za pokristjanjevanje Karantancev bomo v glavnem uporabljali prvega od omenjenih virov in bomo citirali samo stran, včasih tudi B. G. in stran. Drugi vir bomo navajali z B. G. I oz. B. G. II., tretji vir pa z F. G.

Pokristjanjevanje Slovencev se je izvršilo v glavnem v 8. in 9. stol., t. j. v času dveh slovanskih držav — kneževine karantanske in spodnje panonske. Ker se je evangelizacija imenovanih slov. kneževin razvijala v različnem zgodovinskem obdobju in v različnih politično-družbenih okoliščinah, bomo razvoj dogodkov raziskovali ločeno in sicer najprej tistega v Karantaniji in nato onega v Dolnji Panoniji.

I. Karantanija

„*Conversio Bagoariorum et Carantanorum*“ (Spreobrnjenje Bavarcev in Karantancev), — ki je spomenica neznanega salzburškega duhovnika iz leta 871 — „v obrambo Salzburških cerkvenih pravic v Panoniji“ (F. G., str. 234 — cfr. tudi B. G., str. 69 in 70) in ki je poglavitni vir za najstarejšo slovensko zgodovino od 7. do 9. stol. — začetek pokristjanjenja Karantancev takole opisuje:

„Ne mnogo po tem so začeli Obri (Avari) s sovražno silo hudo pritiskati na te Karantance. In bil je tedaj njihov knez, Borut po imenu, ki je dal naznaniti Bavarcem, da gre proti njim (=Karantancem) obrska vojska, in je prosil, da mu pridejo v pomoč. Oni so tudi takoj prišli, premagali Obre in utrdili Karantance, in so jih podvrgli podložništvu (frankovskih) kraljev, in enako njih sosede. In nato so odvedli s seboj talce na Bavarsko. Med temi je bil Borutov sin, po imenu Gorazd, za katerega je njegov oče prosil, naj se vzgoji v krščanski šegi in napravi za kristjana; tako se je tudi zgodilo. In za Hotimira, sina svojega brata, je zahteval isto.“ (Str. 507, citira po M. Kosu „*Conversio...*“ str. 130). Ti dogodki spadajo v čas okrog l. 745, ko Bavarcem spet vladajo Franki.

Ad 1) Med *vzroki pokristjanjenja* Karantancev B. Grafenauer po M. Kosu (Zgodovina Slovencev in „*Conversio...*“) navaja sledeče momente:

— „Naklonjenost knežje dinastije“, za kar mu je najverjetnejši nagib politična preračunanost in uvidevnost.

— „V veliki meri nemški politični pritisk.“

— „Salzburška misijonska vnema“.

— „V prav majhni meri pa želja celokupnega karantanskega naroda“.

— „Misijonska metoda irske Cerkve, ki jo je zastopal salzburški škof Virgil (784—766 l.) in ki je „širila krščanstvo z vse drugačnimi sredstvi, kot oficialna frankovska; ne z mečem in nasiljem, marveč z božjo besedo in milostjo.“

— „Delna samostojnost karantanske Cerkve „pod posebnim korepiskopom“ (potujočim škofom) Modestom (str. 521).“

— Opora, ki so jo dobivali misijonarji od strani redkih ostankov starega romanskega prebivalstva — Vlahov, ki so že bili kristjani. (Citira po Ivanu Grafenauerju).

Za značilnost misijonskega dela irske Cerkve, po Ivanu Grafenauerju, (Zbornik zimske pomoči 441.) navaja:

— „Odklanjala je pri širjenju vere kakršnokoli nasilje tudi pri državni oblasti. Še več, krščanstvo je širila neodvisno od katerekoli državne oblasti“ prepričana, da je za rast prave vere treba popolne duhovne svobode“.

— „Ozirala se je na lepe poganske verske navade ter jim dajala krščansko vsebino“.

— „Upoštevala je v cerkvi v izdatni meri ljudski jezik“.

— „V spovedni disciplini so irski in anglosaški menihi vneto uvajali tudi pri laikih zasebno spoved in zasebno pokoro za grehe“.

Takšno misijonsko delo je v kratkem času doseglo velike uspehe, tako da je postala Karantanija že okrog l. 800 izhodišče misijonskega dela za vse Slovence v okviru salzburške nadškofije. Že v 9. stol. je bila „kljub ostankom poganstva, ki so se držali ponekod še do konca 12. stol., krščanska dežela“ (str. 524). Tako Ivan Grafenauer.

Na zgoraj citirano trditev Ivana Grafenauerja pa Bogo Grafenauer zavzame bolj kritično stališče. Meni, da „ni mogoče trditi, da se (irski misijonarji) ne bi posluževali kakršnegakoli pritiska državne oblasti“. Njih misijonarska metoda se je razlikovala od frankovske“ predvsem le v tem, da je iskala opore in podpore pri domačem državnem ali plemenskem glavarju, ne pa pri tujem“ (str. 529). Bavarci in Franki glede na širjenje krščanstva „niso mogli biti ravnodušni“, kajti „krščanstvo naj bi pač Karantanijo močnejše povežalo s frankovsko državo“. (str. 526).

Glede ostalih značilnosti irske misijonske metode soglaša z zgoraj citiranima avtorjema. Zlasti poudarja, da so „vero... oznanjevali v domačem jeziku, pa tudi posamezne verske in molitvene obrazce so prevajali iz latinščine in nemščine v slovenščino... Pokristjanjevali so stare poganske obrede (koledovanja, jurjevanje, kresovanje, Božič)“ (str. 535).

Za tuji pritisk navaja tele momente:

— Gorazdov in Hotimirov krst časovno „neposredno po izgubi svobode.“

— Tasilova „pomoč Valtunku (Valjhunu) proti poganskim upornikom.“

— Srednjeveška povezanost Cerkve in države.

— Sklep sinode bavarskih škofov iz druge polovice 8. stol. „kako je treba prisiliti Slované in druga ljudstva, ki ne žive niti po paktu, niti po svetem zakonu (sc. po bavarskem plemskem pravu — *lex Bajuvariorum*), po sprejeti milosti sv. krsta, da bodo poslušali božje in svojih duhovnov ukaze“ (str. 526).

Sicer pa je mnenja, da je „še dovolj momentov, ki kažejo, da je dobilo krščanstvo dovolj močno podporo in za njihov končni uspeh nedvomno odločilno, tudi pri enem delu Karantancev samih“ (str. 527).

Ad 2.) Glede na *odziv Karantancev na evangelizacijo* Bogo G. citira Ivana G. in Milka Kosa. Ivan G. domneva o neki vrsti notranjega nagnjenja do krščanstva, tako pri vojvodu Borutu, kakor tudi pri njegovih rojakih. Medtem pa naj bi krščanstvo naletelo na odpor pri kosezih in Hrvatih, ki jih prišteva med germanizirane Sarmate. Iz takoimenovane Ingove legende izvaja, da se je krščanstvo med Slovenci drugače širilo kot pri Rimljanih in Germanih, kjer so se najprej pokristjanili meščani oz. plemiči, najkasneje pa prebivalci odročnih predelov („paganus“ — „heide“). Pri Slovencih, da je krščanstvo „sprejelo najprej revno ljudstvo, najdalje pa so se upirali imoviti sloji in velikaši“. Velikaši in svobodnjaki, ki jih je podložnost Frankom prizadela z novimi dolžnostmi (sodelovanje pri vojaških pohodih), so se v prvi vrsti zaradi teh uprli politiki karantanskih knezov; seveda pa je

„dobil upor proti Hotimirovi politiki sam po sebi tudi protikrščansko ost“ (str. 522/3).

M. Kos med vzroki upora navaja „povezanost krščanstva s tujo nadoblastjo.“ Upori „niso bili le protiverski, marveč tudi politični, naperjeni proti knežji rodbini, po cerkvenih in političnih vezeh zvezani z Bavarci in Franki“ (str. 521).

Pojasniti je treba zgoraj omenjeno Ingovo legendo. Zgodba je vključena v spomenico Konverzije in se nanaša na pokristjanjenje Karantancev. Pripoveduje, kako je knez Ingo „povabil s seboj k mizi verne sužnje“ in jih gostil „v pozlačenih posodah“... neverne, ki so jim gospodovali, je posadil zunaj kakor pse in postavil prednje kruh in meso in črno posodo z vinom“. Užaljenim plemičem je nato razložil, da tako dela, ker naj ne bi bili vredni, da „z neopranimi telesi“ občujejo „s prerojenimi v svetem viru“... „S tem dejanjem poučeni... so takoj stekli, da se krstijo. In odtlej je zrasla krščanska vera“ (str. 493).

Legenda je „homiletičnega značaja... Oprijemljivo naj bi ponazarjala pravno določbo, ki so jo v resnici uvajali pri nas salzburški misijonarji, da je namreč prepovedano občevanje in skupen obred kristjanov celo s katehumeni in še tembolj seveda s pogani“; avtor Konverzije jo je verjetno prevzel iz starejšega vira in ji je pomotoma pripisoval zgodovinski značaj. (Ib.)

Na imenovano legendo so se opirali že najstarejši avtorji (Janez Vetrinjski in za njim Piccolomini, Ebendorfen in drugi), da bi z njo razložili „edinstveni“ in zanje nerazumljivi obred ustoličenja. „In dasi je neverjetno“ pravi Bogo G., „je našla ta domislica fevdalne historiografije širok odmev tudi v modernih delih“ (str. 16).

August Jaksch je na podlagi zgoraj navedene legende postavil teorijo o uporah poganskih velikašev, proti katerim, pravi, je knez oborožil krščanske hlapce — koseze (str. 27).

Proti gornji tezi pa Bogo G. na podlagi virov in analize zgodovinske dobe dokaže, da je krščanstvo dobilo „najmočnejšo oporo prav v karantanskem knezu samem in v njegovi najbližji okolici, t. j. v z njim povezanih velikaših, knezih in prvakih“ (str. 527).

„Središče odpora proti pokristjanjevanju in obenem tudi proti odvisnosti od Frankov“ pa bi morali „iskati pri svobodnih članih vaških občin, dasi morda delno pod vodstvom plemenskih starešin. Te je namreč najbolj ogrožal razvoj v fevdalizem, ki so ga nove okoliščine podpirale. Načeno se je že vprašanje njihovega obstoja kot široke številne družbene plasti. Prav nanje so tudi najbolj pritiskala nova bremena, cerkvena davščina (morda tudi tribut Frankom?) in obveznost udeležbe pri vojnih pohodih... frankovske države. Izpodjedale so njihovo gospodarsko moč mnogo huje, kakor pa so se mogle dotakniti one, velikašev“, ki so imeli sužnje in polsvobodne za obdelovanje polja (str. 528).

Ad 3.) Kot smo zgoraj nakazali, so bili vzroki upora prvenstveno politični, gospodarski in socialni. Karantanija je bila sicer na znotraj avtonomna

plemenska kneževina, a novi gospodarji so se posredno vendarle vmešavali v notranje karantanske razmere, kar je rodilo odpor. „Uvajanje krščanstva iz bavarskih cerkvenih središč je najizrazitejši primer poseganja v notranje karantanske zadeve, ki se je stopnjevalo celo do vojaške pomoči krščanski stranki. Ta stran razvoja je seveda v tesni zvezi z uveljavljanjem tuje nadoblasti. Ena najznačilnejših potez krščanskih zgodnje fevdalnih držav v Zahodni Evropi je bila namreč ta, da so si zagotovile vsako na novo osvojeno pokrajino tudi z razširjanjem svoje krščanske vere in z njeno pritegnitvijo v cerkveno organizacijo. Cerkev (je) s svojo lastno organizacijo... prinašala iz tujine fevdalni način proizvodnje in fevdalne odnose. Vse to je na Gospodarskem, družbenem in kulturnem področju pletlo vezi med novoosvojeno pokrajino in starimi območji osvajaveca.“ Razen tega je tesna povezanost cerkvene organizacije same z državnimi oblastniki (cezaropapizem) imelo za posledico, da je postala frankovska Cerkev „orodje v rokah svetnega vladarja.“ (B. G. I., str. 393/4)

Prvi upor slovenskih poganskih svobodnjakov je izbruhnil l. 763 za viadanja kneza Hotimira in sicer istočasno z uporom bavarskega vojvode Tasila proti frankovski nadoblasti. Istega leta je umrl tudi škof Modest, kar je pomenilo zaradi „ostrega notranjega trenja“ za mlado krščanstvo hud udarec. Okoliščine so bile torej ugodne: od zunaj ni bilo pričakovati vmešavanja in na znotraj je bila krščanska skupnost brez glave. Vendar je ta upor kakor tudi naslednjega, ki je izbruhnil l. 765, „hitro zadušil“ knez Hotimir sam s pomočjo velikašev in kosezov. „Edini uspeli upor, ki ga knez ni mogel zadušiti z domačimi silami, (je) izbruhnil prav po smrti starega kneza Hotimira (l. 769) — Novi knez Valtunk (Vladun?) ga je obvladal šele z bavarsko pomočjo l. 772.“ (str. 527, 532/3). Ob tej priliki je bila Karantanija spet priključena Bavarski.

Verski boji „predstavljajo odločilni boj med predstavniki stare plemenske ureditve in med nastopajočim razredom fevdalnih gospodov. Odpor svobodnjakov je bil z bavarsko pomočjo dokončno zlomljen, tako da moremo v Karantaniji poslej domnevati že *trdne temelje fevdalne družbe*. Po vsej priliki, se je prav v zvezi s temi boji znatno razširila nesvobodna plast prebivalstva v Karantaniji“ (B. G. I., str. 402).

V zvezi s tem Bogo G. pobija domnevo, da bi bilo pri kosezih središč protikrščanskega odpora. *Kosezi* so bili oni sami tudi del porajajočega se novega razreda fevdalnih gospodov, tesno povezani s knezom in velikaši in, ker so bili vzroki upora predvsem socialno-politični, so bili prav zato nadvse zavzeti, da se novi družbeni red, ki se je uveljavljal preko krščanske civilizacije, ohrani, utrdi in razširi. Pri tem jim je krščanstvo moglo biti le v korist. V tem sklepanju ga potrjuje tudi dvakratna Hotimirova zmaga nad poganskimi uporniki z domačimi silami, ki pač niso mogle biti druge kot njegova osebna vojska-družiniki. Končno ugotavlja, v nasprotju z nekaterimi primeri drugačnega mnenja, da je bila „tudi ta plast“ karantanske družbe,

„kakor vse druge (razen del sužnjev) v tem času docela slovenska“ (str. 527, cfr. tudi str. 532/3).

Zaradi bavarskega vojaškega posega v karantansko državljansko vojno „se položaj Karantanije do Bavarcev (oziroma pozneje Frankov) v bistvu ni še nič spremenil“. To dokazujejo imena Valtunkovih slovenskih naslednikov na karantanskem prestolu (Pribislav, Semika, Stojmir, Edgar) „in sporočilo Konverzije, da so šele zadnjemu med njimi sledili Bavarci“ (str. 533).

Položaj Karantanije po vključitvi v frankovsko cesarstvo okrog l. 745, pa je bil položaj polvazalne kneževine. „Do začetka 9. stol. so vladali Karantancem še vedno domači slovenski knezi. Sami so jih izbirali in, ko jih je frankovski kralj potrdil, so jim izročili oblast. Ni še sledu o prihodu frankovskih fevdalcev, niti o uvedbi frankovskega zemljiškega gospodstva, niti o delovanju nemških kolonistov. Karantanija je predstavljala še l. 817 — tik pred uporom Ljudevita Posavskega — notranje samostojno, vazalno kneževino, ne pa fevdalizirano pokrajino“ (str. 508).

Glede razmerja Karantancev do tuje nadoblasti soglaša z Grafenauerjem med drugimi tudi M. Kos, ki trdi, da Slovenci v tisti dobi (do l. 820) nikakor niso bili nasilno podvrženi sužnji, „marveč, da je obstajal med Bavarci, oziroma... Franki na eni in Karantanci na drugi strani nekakšen pogodbeno določen odnos“ (str. 511).

Kakšno je bilo videti karantansko vazaistvo v tej dobi, najbolj zgovorno predoči poročilo frankovskih državnih letopisov („Annales regni Francorum“) k letu 805, ki takole pripoveduje: „Ne dolgo po tem je prišel kakan, obrski vojvoda, zaradi stiske svojega ljudstva k cesarju in ga prosil, naj mu da mesto med Savario in Karnutom, ker zaradi slovanskih napadov ne more ostati v prejšnjih krajih. Kralj ga je milostno sprejel — kakan je bil namreč kristjan, imenovan Teodor — in ustregel njegovim prošnjam“. K temu poročilu pristavlja B. G.: „Obri, nekdanj strah Evrope, so morali prositi za varstvo, da so se obvarovali karantanskega pritiska“.

Navkljub tem ukrepom pa je moral Karel V. l. 811 poslati posebno vojaško ekspedicijo v Panonijo „da bi poravnala spore med Obri in Slovani in še z obrskimi in slovanskimi knezi v Aachenu razpravljati o njih“ (str. 540, po F. Kosu).

Ad 4.) *Pokristjanjevanje* karantanskih Slovencev torej (še manj pa krščanstvo!), nima nikakšne zveze ali krivde za odtujitev ali uničenje slovenskega plemstva. Nasprotno, kot pričajo zgodovinski viri, se je slovensko plemstvo, po udušitvi poganskega upora celo utrdilo (na škodo sicer, slovenskih svobodnjakov). Zaradi notranjega miru in utrditve knežje oblasti se okrepi tudi karantanska država in vse narodno telo tako, da so bili Slovenci — na znotraj edini, v zaledju zavarovani in oprti na frankovsko velesilo — zmožni izrabiti edinstveni ugodni zgodovinski trenutek in preiti iz defenzive v ofenzivo. Čas, ki sledi udušitvi poganske vstaje, predstavlja dobo velike slovenske ekspanzije na jug in na vzhod. Okrog l. 804 Slovenci kolonizirajo

Istro. Najmočnejši kolonizacijski val pa se je usmeril v Spodnjo Panonijo, „ki jo karantanski Slovenci v bistvu osvoje šele v tej dobi“. V tem času se za prebivalce Spodnje Panonije „uveljavi naziv Karantanci, pa tudi pokrajina se večkrat preprosto prišteva h Karantaciji (str. 539). „To hitro karantansko napredovanje „poleg družbenega in splošnega političnega razvoja v Podonavju, najbolj razloži vprašanje, kako se je moglo težišče slovenskega življa sredi 9. stol. za vlade Pribine in Koclja naenkrat premestiti iz Karantanje v Panonijo“ (str. 540).

Usodna prelomnica v slovenski zgodovini nastopi kot posledica neuspelega upora Ljudevita Posavskega (od l. 818 do 822), kateremu so se pridružili tudi Slovenci. „Šele po ponesrečenem uporu Ljudevita Posavskega in v zvezi z upravno reformo vzhodno alpskega ozemlja (l. 828) ... so se zgoraj očitane razmere bistveno spremenile“ (str. 509). Karantanja izgubi „značaj avtonomne vazalne plemske kneževine“ in postane ena izmed upravnih enot frankovske države. Iz kneževine je bila poniknana v grofijo. „Slovenskega kneza zamenja frankovski grof, frankovski kralj se polasti vsega uporniškega in nezasedenega zemljišča, ki ga deli frankovskim fevdalcem. Že iz l. 822 imamo prvi dokaz o obstoju frankovskega zemljiškega gospostva v Karantaciji. Frankovski razred fevdalcev prekrije domače začetke tega družbenega razreda in tako prepreči izoblikovanje domačega fevdalizma (str. 549/50).

Z izročitvijo uprave v roke frankovskih grofov, prihodom frankovskih fevdalcev, naglim razširjenjem podložništva med Slovenci, uvajanjem frankovskega zemljiškega gospostva, je bil presekana organski razvoj slovenskega ljudstva. *S tem so postali Slovenci v svojem jedru ljudstvo podložnikov*“ (str. 509).

Odločilni frankovski udarec, po koncu upora v Karantaciji, je padel po najvišjem vrhu domače družbe, po karantanskem knezu in „prvakih“. Svobodno prebivalstvo pa je „na široko zajelo fevdalno zasužnjevanje“. To dokazujejo „podatki o gospostvih frankovskih fevdalcev in slovenskih hlapcih na njih“ (str. 552).

„Družbeno obglavljenje Slovencev v Karantaciji, neposredno po l. 820 (pa) ni bilo tako popolno, kakor navadno trdijo“ (str. 554). „Zamenjala se je očitno le najvišja družbena plast. Da je ta številčno šibka plast frankovskih fevdalnih gospodov mogla obvladati ves odpor svobodnega prebivalstva prav v najhujšem razdobju fevdalnega zasužnjevanja, je vsekakor potrebovala širši aparat in družbeno oporo“ med Karantanci samimi. To oporo so zavojevalci dobili v kosezih, ki so bili v tistem času sami „na poti med fevdalce“ in so se zaradi trenutnih skupinskih koristi čutili povezani bolj s frankovskim okupatorjem kakor z domačim svobodnim prebivalstvom (str. 553). Tako so sredi splošne odprave slovenske svobode in na račun le-te, kosezi ohranili svojo osebno svobodo in „začasno formalno (tudi svoje stare pravice“ (str. 554), a njihova usoda je bila z razkrojem svobodne slovenske družbe že zapečatená. Dasi so se kot posebna skupnost z izjemnimi pravica-

mi ohranili še nekaj stoletij, so v novem, od zunaj vsiljenem fevdalnem redu izgubili svojo družbeno vlogo, svoje mesto v narodnem organizmu — in s tem smisel svojega obstoja. Pred katastrofo so bili sestavni del slovenske aristokracije, opornik v nadzgradbi slovenske samorasle državne organizacije in kot taki funkcionalno in usodno povezani z obstojem le-te. Z zrušenjem slovenske svobode so izgubili vir, iz katerega so se hranili, in podlago, na kateri so stali. Kot oporniki nove tuje državne zgradbe osnovane na suženjstvu, so se na ruševinah slovenstva, z umetno podporo od zunaj sicer zasilno vzdrževali na površini še skozi nekaj stoletij. A koseške pravice so se vedno bolj krčile, dokler niso ob popravku urbarjev v drugi polovici 16. stol. izgubile. Obenem s pravicami so bile uničene tudi organizacije koseških skupnosti, „kosezi pa so bili vključeni kot navadni podložniki brez vsake omejitve v zemljiško gospodarstvo“. (str. 382, cfr. tudi str. 378/81). Z izginotjem svobodne slovenske družbe so se tudi sami postopoma in nezadržno pogrezali, dokler jih ni popolnoma razkrojene posrkalo močvirje zgodovine. A izginili niso brez sledu in ne brez zasluga.

Kosezi so bili nosilci častitljivega in slavnega gospodarskega izročila, izročila o organizaciji svobodne slovenske družbe in nosilci izročil o slovenski državnosti. Ko so sami neslano potonili v zgodovini, je tok časa naplaval na breg zgodovine njih neprecenljivo zapuščino, ki zakopana med usedlinami stoletij in skrita med plevelom potvorb, še vedno čaka rodu, ki bi jo iz dna zgodovine izkopal in jo dvignil v živo narodno zavest in tako povezal pretrgano slovensko tradicijo, uveljavil svoje dedinjske pravice in vrnil slovenskemu narodu njegovo identiteto, ki jo je v teku tisočletne tlake in hlapčevanja izgubil.

Tudi za razkroj in uničenje kosezov ne moremo kriviti niti krščanstva, niti ne bavarske Cerkve. Vzrok propada je bil frankovski imperializem in zgodovinske okoliščine. Ostane odprto vprašanje, v koliko so kosezi s svojim „kolaboracionizmom“ prispevali k uničenju slovenskih svobodnjakov in k svojemu lastnemu razkroju in uničenju.

(Se bo nadaljevalo)

F - a

Na grobu

Na grobu rož ni niti vencev,
brez rakev spi jih sto in sto.
Nad njimi plava duh mučencev
in čuva spanje jim trdno.

Zapojmo, da molitev nesejo angeli v nebesa!

Gospod,
ne daj zemljé v oblast
komunistični zamisli!

Med bilijoni lučk svetov
si izbral to našo zvezdo
in grič in jaslice in križ
in vstajenju grob za mestom.

Gospod, ne daj zemljé v oblast
komunistični zamisli!

In zvezdici si nagnil os,
da lovi si ravnotežje,
plesoč v kimonu letnih časov
Krog sonca hrepenenje.

Gospod, ne daj zemljé v oblast
komunistični zamisli!

Zaklade skril si v zemsko prst
in v morjé in v zrak življenje.
Še zmeraj dahneš v Spoj duhá
neizmernega streljenja.

Gospod, ne daj zemljé v oblast
komunistični zamisli!

Med prst si vtikal preprogo trave,
drevesa spel v vrtove,
oblake v vetra melodijo
in vonj v besedo rože.

Gospod, ne daj zemljé v oblast
komunistični zamisli!

V očeh živali svet drhti,
kot na Dan brez prave zlobe.
Živali ne trpinčijo
in ne jémlejo svobode.

Gospod, ne daj zemljé v oblast
komunistični zamisli!

Naj zvezdam vladamo, nas vabiš,
kot duh telesu vlada.
Pomagaš nam, da kos za kosom
odtrgamo s prepada.

Gospod, ne daj zemljé v oblast
komunistični zamisli!

Med nami bivaš v Hostiji,
da verújemo v ljubezen,
ki s svetim križem bogatí,
kjer bogatí svet je reven.

Gospod, ne daj zemljé v oblast
komunistični zamisli!

Če — združimo vsak snopič src,
še srp se ob snopu zvije,
še moč ugasne v kladivu,
ker duhá le duh ubije —

Gospod!
Ne daj zemljé v oblast
komunistični zamisli!

„... DA OBLAST IN Z NJO ČAST!“

(Iz Prešernove „Zdravljice“)

I.

Zgodba o Mojstru, njegovi Podobi in Razbojniku.

Učenci so se globoko priklonili pred sivolasim Modrecem in najstarejši je spregovoril v imenu vseh:

„Učenik, ne zameri, da te motimo v razmišljanju z vprašanji, ki nam jih narekuje naša mladost in naša neizkušenosť.“

In ko je starec dobrohotno prikimal, je učenec nadaljeval:

„Velik nemir se je polastil naših src, kajti nekdo je nekoč zapisal: Vsaka oblast je od Boga! Drugje pa smo brali: Oblast samodržcev ni od Boga! — Kaj ni protislovja v takih besedah? V dolgi in burni razpravi o tem smo zaman iskali resnice. O Modrijan, razprši nam dvome.“

Starec si je pogladil gosto brado, rekel učencem sestri in takole začel:

„Sprašujete me, ali odgovor samí že nosíte v sreih, četudi mordá ga ne úmete. Poslušajte zgodbo, ki vam zjasnila bo zameglene obrise:

Davno že je Mojster zamislil in na platno prelil čudovito idejo. Ljudje so strmeli v prekrasno podobo, pili nje barve, uživali luč, ki je žarela iz nje, želeli jo zase. Mojster vseh mojstrov je dal jim jo v last.

Zanesli Podobo so v blišč Galerije, v osrednjo dvorano na mesto časti, da njene lepote in njene moči deležni bi bili še pozni rodovi. S častno so stražo še sliko obdali.

A neke viharne noči, v grmenju z oblakov in v gosti temi, iz gošče Razbojnik prihuljeno plane, pobije stražarje, upleni Podobo, jo ljudstvu vzame, podprt od pajdašev jo s sabo odnese in spravi v Grad. Imeti jo hoče le zase, vso zase, le zase!

Preplašeno ljudstvo se hitro umiri, a vendar se toži jim po mili Podobi. Zato se od časa do časa mu vprašanje ponuja: Kam si jo dal, kaj z njo si naredil, kdaj nam jo vrneš? — A stari Razbojnik se zanje ne zmeni, v posmeh jim še takole grobo zabrusi: Jaz imam Sliko, vi imate Mene, kaj vam je treba še druge zabave?

Vendarle drznih skupina poslancev drzne se znova predenj stopiti: „Daj, vrni nam sliko, za naše otroke, za večno pač noče lastnina ti biti!“

„Daj nam jo zlepa, ne bodi po sili!“ najdrznejši komaj utiša svoj glas.

Ali sodrugi zgrozé se teh groženj in gredo brž nadenj: „Po kaj nam bo slika, saj last je le Mojstra, z rokami nespretnimi nihče ne smel bi jo nesti.“

„Zunaj dežuje, lahko se še zmoči,“ svareče oglašča se drugi. „In tudi pajdašev tolpa zloglasna premočna še vedno je, ni nam pomoči!“

Še eden omahne in tiho pristavi: „...saj morda res bolje jo je tukaj pustiti, ljudje te Podobe ne bi nikdar doumeli, preveč so preprosti.“

Tako je Razbojnik ostal s to podobo, ne da bi s prstom pobrigal se zanjo. Mlačnost ljudi, plašljivost vodnikov in vrednost prelepe, že nedoumljive in kot nedotakljive Podobe, so krepko pomogli, da stari Razbojnik z dosmrtno pravico si štel jo je v last.

Gniloba okolja, zatohlost prostorov, brez sonca in zraka, v rokovnjaških rokah je svetloba Podobe nenehno bledela. Le v pravljicah čudežnih, kjer se bojuje še vedno svet dobrih s krivico hudobnih, otroci sanjarijo, kar starši jim pravijo, da se zgodilo takó je... nekoč. In da so le sanje, si sami umišljajo, kar svetla resnica resnično je bila nekoč. In so prosili za zdravje njegovo, mu srečo želeli, ga na kolenih molili, tega, ki jih naivne je brezobzirno okral.

Za svoje pravice, do svoje Podobe več ljudstvu ni mar. Oblast, ki jo Bog naklonil je ljudstvu, naj ljudstvo Tiranu iztrga iz rok! To za plašljivce ni ljuba naloga, a za pogumne je častna dolžnost!“

Modrec razvneti je trpkó utihnil, molk je zavladal za kratek hip. Zdaj ga pretrga, vstane in vpraša eden navzočih, rekoč mu: „Kako?“

„Modro zastavljaš mi težko vprašanje, zatorej bom z drugo zgodbo začel!“

II.

Prevratna mladina in Stari Rokomavh.

V molk se pogreznil zbor je učencev, rezka tišina je silila z ust. Z brado srebrno, v drži pokončni, modrec je vrtal za težo besed.

Zdajci spet vstane, iz srede učencev, zmedenih v strastnih vprašanjih, eden od njih: „Ti si nam rekel, od ljudstva si terjal, da čimprej Tiranu vzame oblast. Kako naj opravi to sveto dejanje, ko pa ti samcat posvaril si nas, naj brez nasilja si črtamo pot?“

Starec privzdignil je težke obrvi, rahel nasmeh mu je sinil v obraz:

„Čakaj, poslušaj še zgodbo naslednjo, vem, da bo motni zbistrila pogled.“

„Spet je Razbojnik sedel na prestolu, gledal trdó in srépo je predse, stegnil je roko po zvoncu, ki kliče zveste pajdaše za sleherni ukaz. Zvonca glas plane po dolgih hodnikih in kliče Dolgeina pred Razbojnikov tron.“

„Pojdi,“ veli mu, „spremeni počesko, brado obrij si in brke odstrani — kot bi bil eden iz ljudstva se opravi — v Beli Grad skoči med navadne ljudi. Misel zlohota ne da mi iz glave, odkar so poslanci hoteli za sebe tisto Podobo, ki mi dana je v last. Kaj če ljudstvo se sprevrča in mu odveč je bleščečih obljub; kaj če je iskro kdo vrgel in tli o lepem in dobrem povest kje v

dušah otrok še in mladih ljudi? Veš, kako mi smo razvneli požar, potem ko nam tisti uspel je udar, da bi pospravil s pradavnimi miti, da bi ugasnil spomin na Podobo pri naših ljudeh. Kar so zgradili, smo do kraja razdrli, kar so ljubili, smo v kali ubili, mržnjo in zlobo jim dali za smeh, povzdignili greh in mu dali odliko. Ljudstvo — so rekli — vse hitro pozabi, a pozabiti, kot vidim, ne more na sliko! Pojdi pogledat, če kdo se mi upira!“

Šel je Dolginec med verne meščane, koder že hodi, spoštljivi pokloni pred spomeniki „nesmrtnega“ žreca, kjer že prisluhne, povsod le pohvale, ljudstvo blazni že od dolge omame — ni ga v veselju herojskega vodje kot naš je Razbojnik! Vse gre po sreči in dobrih vesti na preték bo prinesel za obed Gospodarju.

Tam — le še to! — v sončnem poldnevu pred cerkvijo staro k skupini treh fantov z dekletom se tiho primakne in uhlje nastavi.

„Podobo našo si lasti Razbojnik, ki narod zanjo je prelival kri. Odkar poglabljam se v dogodke skrivne, grozne iz prejšnjih dni, vse bolj mi težka mrena pada pred oči, vse burneje srce mi hoče v svet — naj bo Tiran Zvodnik preklet!“

„Zato pa, fantje, z bombami in s silo Podobo otmimo in z njo čast današnjega rodu... in smrt Razbojniku!“

A kakor koli zmisli v svoji glavi junakov starih novi rod, kako zatolkli bi Tirana v tla, ne gre v račun mu pravi nedolžnih žrtev tožba in strašna mera zla. Karkoli fantov treh v načrtu kdo zastavi, dekleta milega težak pomislek ustavi. Smodnik in strup in množični upor nevredni zde se, da bi neznatno kal nedolžnega življenja žrtvovali.

Razide se skupina na svoj dom, žareč jim v dušah še ostaja dvom — zaman o sreči je bodočih dni snovati?

Dolginec vrne zaskrbljen se v Grad, Razbojniku odgovor brž dajat na stavljeno nalogo. Ko čul o mladih je pogovoru na trgu, kako bi s silo silo slabih le zatrli, so ustnice v posmehu se mu vnele: „Uboge reve, le téga bal sem se, da bi zateli skrivnost orožja, ki mordá me res lahko z zenita sklati.“

Dolginec brž kot pes po kosti plane, in kakšno to orožje je, izvedeti od njega kane. Razbojnik pa nezaupljiv, odgovor da mu zaničljiv.

— . —

Pomolkne Modrec, zgodbe nauk povzeti hoče v tale stavek: „Če hočeš mir, spoštuj življenje in svojo vest; namen nobeden ne posveča sredstva!“

Učencev krog otrpnil je; osuplost nema je bila v obrazih. Dokler ne zgane eden se in dé očitajoče: „Povedal si, kaj se ne sme in terjal tudi, kar se mora, a kdaj, kako storiti, kar se mora, previdno si zamolčal.“

Užaljen ni bil Modrijan, samo takóle je dejal: „Nihče poti ne more hoditi tvoje, vsakdo je svoje odločitve vir; človeku je najtežja, ker je neprenosna — odgovornost! Iskati treba je, če hočeš najti.“

In zbor učencev čakal je, da razodene jim neslutene resnice v tretji zgodbi.

III.

O Samotarju, Razbojniku in Strašnem vrožju.

Zamislil se je Modrec; jek besed poslednjih učencem je še bolj užigal radovednost. Nestrpno so čakali, da iz globokih misli spet stari modrec za pogovor vstane.

Nemudoma najmlajši izmed učencev mu takole vprašanje proži: „Poglej, častiti mož, ne čudi se, da jaz se čudim nauku, ki ljudi namenov dobrih plemenitih misli, nenehoma v trpljenje goni, ker pač bolj modri so otroci zlobe od tega ljudstva, ki naj vedno glavo skloni? To, kar je pisano že od nekdaj, odprlo je strastem hudobnih vse pregrade.“

Zamaje s trudno glavo starec modri in trd ugovor trdno ustavi:

„Bral si veliko, ne dovolj, a morda šlo ti je iz spomina, kar pač na drugem mestu Pismo pravi: Bodite zviti kakor kače in krotki kakor svilnati golobi! — Zato naj zgodba tretja pot pokaže vam do cilja, da zmagoviti boste vsi in prosti vsega, kar srce vznemirja.“

Ta, ki je bil najdrznejši v odpravi, ki v Beli Grad je šla iskat „Podobo“, je zbral krog sebe mladih src krdelo. Razvnete v srdcu za pravično stvar voditi hoče jih do končne zmage. Kjer je Razbojnik lažne besede in obljube prazne posejal, bo z borci mladimi vihar zanesel in vžgal požar, da sonce v čistem nebu pozlati vrhove.

A kaj bi čistih src namere zmogle Razbojnika preverjene nakane! Z zgubljenostjo vero v lepe ideale, razočaran — življenje med ljudmi se vsak dan bolj mu gabi — odide v divji gozd in se osami. In sam s seboj svobodno samotari.

Nekoč biló je, da je zgrešil smer, za sonca toplega je šel prameni, ko mu pogled obstoji na gosti mreži; iz ostrih trnov je spletena, na njej napis „državna meja.“ Uleže se ob ozki poti in dečka drobnega zaloti. Na drugi strani te mejé, je jedel rdeče jagode. Obstal je fantek in nasmeh obstal mu bel je na zobeh:

„Zakaj ležite čisto sami za trni črne mreže tam?“

„Kaj govoriš, fantiček zlati? Za mrežo nisem, saj ne bá neskončen svod se mi smehljá; saj veš, najlepše je domá.“

„Zakaj pa vam témán obraz, kot da bi v mrazu posinel?“

„Od težke boli onemele poteze nekđaj so vesele; odkar povedati ne smem, kako hudó je nam ljudem. Razbojnik hud in drugih kup nemočnim sužnjem gospodarí.“

„O da bi ata moj dobil ga v pest, ki je močan...!“

„Ne varaj se, otrok. ni sam; ker ljudstvo služi mu občudujoče. Kako bo jutri, on sam ve, ljudje brezbrizno mu sledé, a jih je malo, ki trmoglavo še stojé.“

„Boje se jutrišnjega dne ljudjé in upajo, da jih obvarje pred negotovostjo Razbojnik. A ko bi vedeli, kako je lep, na naši strani zlati svet, bodočnost sami bi si vzeli.“

„A kaj, ko vsi so brez moči!“

„*Resnice se Tiran boji, iz nje močan vsakdó živi*“, mi ata pravi. *Strášnejšega od nje moči na svetu sploh orožja ni; pred njo poskrije se lažnik, pred njo se tresé vsak krvnik, pravični zanjo naj zagrabi!* In ko bom velik jaz postal, pokonci bom kot ata stal. Pri nas se imamo radi vsi, čez nas na svetu sile ni!“

Upiral dan se je v zenit, čez smreke pljuske beli svit svobodnega neba. Pusti samoto samotar — pri nas se imamo radi vsi, z resnico smo obžarjeni! — še zdaj v ušesih mu šumi fantičkov krik — spusti iz temnih se gozdov, v doline nese blagoslov odkritja novega: *z resnico, bratje, nezmagljivi Podob zase bomo vzeli, da oblast in z njo čast, kot pred spet naša bosta last!*

— . —
Učenci kot okameneli! — nad njimi svetli so plameni!

(Zamisel Petra Tobije v drugi priredbi)

Kanada: Srbi groze titovcem z osveto!

V ponedeljek ponoči, 29. avgusta, je na Foxley avenidi v Torontu v neki garaži eksplodirala bomba, ki je zahtevala življenje treh Srbov. Torontsko časopisje je o tem prineslo več zanimivih člankov, od katerih nekatere v prevodu ponatiskujemo. Iz stikov s policijo in s poročevalci dnevnika „The Toronto Sun“ pa smo dobili potrjeno novico, po kateri naj bi policija zaplenila seznam ljudi, določenih za bodoče žrtve teh bombnih napadov.

Pod naslovom „Ponesrečen bombni načrt srbskih osvetnikov“ je „The Toronto Sun“ z dne 1. septembra 1977 prinesel tale članek:

„Kot je bil naš dnevnik poučen, so bili tisti trije možje, na skrivnosten način ubiti pri eksploziji na Foxley Ave., člani srbske proti-titovske „osvetniške skupine“, ki je imela v načrtu verižne bombne napade v šestih ali sedmih mestih po Kanadi in USA.

Policijska preiskava je na stanovanju Pavao Klajiča odkrila več orožja in bombo v stanovanju Raymonda Paniča na Oak St. Bomba je bila skrita v blazinjaku in jo policijski izvedenci niso mogli odstraniti zaradi blazinjakovih vzmeti, tako da so morali blazinjak z bombo vred odpeljati na obrežje jezera in jo tamkaj razstreliti. Ta bomba je bila odkrita šele pri drugi raziskavi, pri prvi namreč se ni posrečilo najti nobenega eksploziva.

Eksplozije na jugoslovanskih odposlanstvih in na domovh titovskih simpatizirjev naj bi bile v znak protesta proti umoru Dragiša Kasikoviča, urednika protikomunističnega lista Slobode v Chicagu, ki ga naj bi po mnenju Srbov konec junija zagrešila izpostava UDB-e, Titove politične policije.

Iz policijskih virov in na podlagi dosedanjih preiskav sledi, da so bili vsi trije ponesrečenci udeleženi pri izdelovanju bomb in jim je garaža služila za tozadevni laboratorij.

Ta nepričakovan dogodek kanadsko policijo resno skrbi, ker naj bi pomenil nekak začetek medsebojnih obračunavanj med nasprotujočimi si jugoslovanskimi skupinami na kanadskem ozemlju, ki je bilo do tedaj v tem smislu smatrano za nevtrarno.

Po virih, ki smo jih dobili od nekaterih članov srbske skupnosti, si upamo zatrditi, da je vzrok eksplozije treba iskati v nepremišljeni ali pa nehoteni rabi starega in že okvarjenega dinamita. Menda so zaradi teme segli po napačnem zaboju, na katerem je bilo jasno označeno „DONT‘USE“ (ne uporabljaj!) in seveda tega niso opazili. Ena pošiljka dinamita je bila poslana tudi v Hamilton in to je bil edini zaboj s pokvarjenim dinamitom.

Načrt je po vsej verjetnosti imel za cilj povzročiti eksplozije v Torontu, Hamiltonu, New Yorku, Chicagu in po drugih mestih, kjer so večje skupine Jugoslovancev.

„Črna lista“ za Toronto je vsebovala imena 15 oseb, med njimi tudi predstavnike jugoslovanskih oblasti.

Isti obveščevalec je zatrdil našim poročevalcem, da bo zaradi eksplozije nekaj malenkostnega zastanka pri izpeljavi načrta, „toda samo kratek zastanek — kajti mi smo trdno odločeni braniti se na pravi način pred terorističnimi postopki titoistične policije.“

Nejevolja Srbov prihaja do izraza tudi zaradi tega, ker dosedaj vladi USA in Kanade nista predložili jugoslovanskim oblastem nobenega protesta zaradi po UDB-i izvršenih umorov in groženj.

Verjetno bi takoimenovana „osvetniška skupina“ opustila svoje smrtonosne načrte, ko bi jugoslovanska vlada objavila ime tistega, ki je umoril spoštovanega urednika Kasikoviča in 9-letno hčerko njegove zaročenke. „Tako, ko mi izvemo za njegovo ime, bomo ostalo kar sami opravili,“ je dejal našim poročevalcem, že omenjeni obveščevalec.

To „osvetniško skupino“ sestavlja v Torontu kakih 35 mladih, bojevitih ljudi, in drugih 25 spada k skupini v Hamiltonu. Zdi se pa, da nimajo nikakih

stikov z drugimi običajnimi in poznanimi srbskimi skupinami. Mnog od teh mladih naj bi bili agilni tudi v svoji verski skupnosti.

V primeru, da se ta vprašanja potisnejo ob stran, bo načrt za bombne napade pospešen in „eksekucija“ na „črni listi“ navedenih oseb izvedena v naslednjih mesecih.

Paničeva gospodinja, Kay Coughlin, je opisala svojega stanovalca „kot zelo ljubeznivo osebo — tako, s kakršnimi bi radi napolnili našo stavbo.“ Panič je stanoval v tem poslopju od leta 1973 in ni nikdar povzročal nobenih neprilic, je dejala. Bil je samski.

29-letni Kljajić, oče dveh otrok, je živel v Kanadi 11 let. Sinoči, ko so se njegovi prijatelji zbrali pred njegovo gostilno, so ga opisali kot blagogovorečega in zelo inteligentnega človeka. „Ta še muhi ne bi nič slabega prizadel,“ je menil eden njegovih prijateljev.

Prijatelj Danny Musullin je dejal, da so se vsi trije „osvetniki“ sešli v gostilni v ponedeljek zvečer... Pozneje so odšli v Foxley garažo in kmalu nato je stavba zletela v zrak.

V istem dnevniku je bil priobčen 2. septembra tudi tale članek:

„Dva, ki skrbita za slovensko in srbsko-hrvaško uro na radijski postaji CHIN, in lastnik trgovine, ki prodaja jugoslovanske publikacije, so bili tudi zapisani na „črni listi“ srbskih osvetnikov.“

„Ena od teh, gospa Frančiška Starčeva, 42, ki vodi program na postaji CHIN in je njena svojstvena naloga priprava jugoslovanskih programov, je potrdila, da je še pred njenim stikom s časnikarji „The Toronto Sun-a“ bila opozorjena na to, da je njeno ime zapisano na „črni listi“. „Nekdo je omenil to „črno listo“ mojemu možu, ta pa je mislil, da se le-tisti šali, vendar, kot se zdi, ni tako,“ je zaključila gospa Starčeva.

V svojem uvodniku od istega dne pa Toronto Sun zapiše takole:

Težko se je ubraniti skušnjavi, da ne bi tiste tri osebe, ki jih je bomba raznesla verjetno prav pri poslu, ko so jo pripravljale za druge, označil za teroriste, ki se poslužujejo istih metod kot IRA, PLO, FLQ, Weatherman in drugi skrajnejši in prenapeteži. Mnogi so tako storili (kot n. pr. Toronto Star). Pa stvar ni tako preprosta.

Nihče ne poskuša opravičevati izdelovanja in nastavljanja bomb v take namene ali pa kot represalije proti drugim deželam. Tudi sestavljanje takomenovanih „črnih list“ in zastraševanje ljudi na ta način je obsodbe vredno, četudi so le-ti poznani kot sovražniki „svobode“.

Jugoslovanska tajna policija (UDB-a) je postala zloglasna zaradi svojih atentatov na vplivne protititovske emigrante. Do letošnjega junija so bila taka dejanja omejena zgolj na Evropo; zatem pa je bil v Chicagu zverinsko umorjen urednik nekega srbskega protikomunističnega lista. Jugoslovanska tajna policija je bila osumljena.

Takrat so Srbi grozili s povračilom in istočasno izrazili bojazen, da ne bi tako nasilje prišlo na severnoameriško celino. Ker kanadske oblasti niso pokazale glede tega nobene zaskrbljenosti in čuječnosti, so nekateri Srbi začutili potrebo po samoobrambi.

Iz teh očitnih vzrokov je bil napravljen načrt za bombne napade v ZDA in Kanadi kot opozorilo Jugoslaviji, naj preneha s svojimi zločinskimi atentati. Načrt je zaradi eksplozije na Foxley Ave. nekoliko zastal, po vsej verjetnosti pa ni bil opuščen.

Tragedija vsega je v tem, da so Srbi (in tudi drugi, ki so prišli v Kanado zaradi visoko cenjene svobode) povečini vsi dobri državljani. Zanje je komunizem neprestana nevarnost; zato se branijo, zlasti še, ko vidijo, da se vlada njihove nove dežele prav malo zanima za njihovo varnost.

Vsi Kanadčani, ki so po rojstvu ali po rodu iz dežel Vzhodne Evrope, so izpostavljeni pritisku, izsiljevanju in zastraševanju. In ljudje došli iz mučeniškega Balkana niso pasivni ljudje.

Očitno so tisti elementi, ki skušajo razdvojiti Kanadčane in izpodkopavajo demokracijo, s primerom, ki ga obravnavamo, že deloma uspeli. Morda bo prišel dan, ko bo naša vlada strogo nastopila proti vsakemu poslaništvu katerekoli dežele, ki ogroža Kanadčane ali njihove svoje v stari domovini. In mi tu ne govorimo zgolj o Jugoslaviji. Naša varnostna služba ni nevedna — žal pa se naši politiki za to ne brigajo.“

— . —

Na ta uvodni članek je g. Otmar Mauser poslal uredništvu pismo, ki ga v prevodu objavljamo in je bilo v istem časopisju priobčeno 9. septembra:

„Cenjeni g. urednik:

Popolnoma soglašam z uvodnim člankom „Srbi“ (2. sept.). Govorim lahko iz svojih lastnih izkušenj, kajti tudi mene so hoteli Titovi somišljeniki zastrašiti z grozilnimi telefonskimi klici in pismi in to vse zaradi pisem, ki so bila objavljena v sedaj preminulem Telegramu in pozneje v Toronto Sun, in v katerih sem opisal pokole, storjene po vojni od strani Titovega režima. Od začetka se za vse grožnje preprosto nisem zmenil, ko pa me je državna policija (RCMP) na instrukcije iz Ottawe zaslila in se zanimala za moje načrte in namene ob priliki Titovega državnega obiska v Kanadi leta 1972., sem sklenil, da jo podrobno obvestim o telefonskih grožnjah in grozilih pismih in sem eno od pisem odnesel na policijski glavni stan. (Druge sem zmetal v smeti.) Pismo sem jim celo prevedel in mislim, da mora še vedno biti v njihovem arhivu. Do danes pa ne vem, če sta prijazna policijska agenta, s katerima sem takrat govoril, pozneje zasledovala moj primer ali ne. Prepričan pa sem, da so bili in so še tudi drugi ljudje v slovenski, srbski in hrvaški skupnosti izpostavljeni takim zastraševalnim podvigom.

Mauser med nami

Kako priljubljen je bil naš pisatelj Karel Mauser, povedo tudi večeri prirejeni v njegov spomin po domovih v Velikem Buenos Airesu. Danes omenjamo tele:

Slovenska Kulturna Akcija se ga je spomnila na kulturnem večeru, prirejenem v njegov spomin letošnjega 8. julija. Govorila sta France Papež in dr. Tine Debeljak, z recitacijami Mauserjevih del pa so ozaljšali večer Milka Pezdirčeva, Janika Pezdirc, Nataša Smersujeva, Maks Nose, Frido Beznik in Lojze Rezelj.

Pristavčani so se vdrugič spomnili rajnega Mauserja na filmskem večeru 23. julija. Srečko Gaser je vrtel filme, ki nam kažejo Mauserja med nami, in tudi film z njegove poslednje poti.

Istega dne, 23. julija, je tudi *Slovenski Dom v San Martinu* počastil pisateljev spomin z mašo in spominskim večerom. Stanko Oberžan se ga je spomnil v govoru, sanmartinski pevski zbor je zapel v Mauserjev spomin zloženo pesem „Tja pojdem“ izpod peresa Marijana Jakopiča in v kompoziciji inž. Gorenška. O pisatelju je spregovoril dr. Tine Debeljak, Irena Rupnik, Maks Nose in Janez Filipič pa so z recitacijami približali njegovo podobo.

Tudi *Slovenski dan v Torontu* je bil posvečen spominu rajnega Karla. Za 31. julij ga je pripravilo Društvo Slovencev Baraga v Torontu ob izredno veliki udeležbi rojakov. Z nagovori, petjem, nastopom narodopisne skupine in Slovenskega gledališča je bil izpolnjen bogat program Slovenskega dne, v osrednjem, slavnostnem govoru pa je ing. Jože Likozar stavil rojakom za zgled Mauserjevo neutrudljivo delo za slovensko kri v zamejstvu in na tujem.

Prav tako soglašam s tovarišem Marijanom Bršičem iz jugoslovanskega konzulata, ki je izjavil, da je 99% Jugoslovanov, ki žive v Torontu, trdo-delavnih ljudi in so vdani svojim družinam in lojalni Kanadčani ter se ne sramujejo svoje rojstne domovine. Sramujejo pa se komunističnega režima tam, ki je bil vsiljen deželi s krvavo revolucijo in množičnimi umori. Pokol v Kočevskem Rogu v Sloveniji je samo en primer grozljivih zločinov, ki spominjajo na totalitarno naravo Titovskega režima.

Do danes in po 32 letih „svobode“ v Jugoslaviji branje knjig mojega pokojnega brata, izdanih v begunstvu, še sedaj ni dovoljeno v Jugoslaviji (mimogrede povedano, tudi na policah g. Frančiške Starčeve jih nisem zasledil), medtem ko se Titova propaganda že leta prosto prodaja v tej deželi. In pisma, ki iz Jugoslavije prihajajo v moj dom, so še vedno cenzurirana.

Še in še bi lahko navajal stvari, pa vem, da bodo zadela na gluha ušesa. Ali se je zato čuditi, da so Panić, Kljajić in Branjevac podvzeli tako drastične korake?“

PISMA UREDNIŠTVU:

„Demokratični“ komunisti

Komunisti so v varanju ljudskih množic izredno iznajdljivi. Poslužujejo se vseh tistih gesel, ki so za ljudi privlačna, pa čeprav so v polnem nasprotju z bistvom marksizma in komunizma. Zlasti radi uporabljajo besedo „demokratičen“ in „demokracija“. Tako se npr. komunistična vzhodna Nemčija uradno imenuje „Deutsche Demokratische Republik“ (Nemška demokratična republika), čeprav je v resnici vse prej kot demokratična; ima enostrankarski diktatorski komunistični režim, ki je podrejen moskovski komunistični centrali, in v katerem resnični podložniki nimajo dosti besede.

V zadnjem času posebno krepko vihtijo demokratsko zastavo tako imenovani evrokomunisti (Berlinguer, Marchais in Carrillo). Kdor pa njihove izjave podrobneje preštudira in zlasti pregleda njihova dejanja, razvidi, da tudi evrokomunizem uporablja demokratična gesla samo kot vabo za množice in še posebej za tiste izobražence v zahodni Evropi, ki odklanjajo diktatorsko delovanje sovjetske partije. Dobri poznavalci komunistične taktike so prepričani, da je evrokomunizem iznašla sama sovjetska partija s tem namenom, da napravi komunizem privlačnejši za zahodno Evropo.

Težko razumljivo je resda, kako se pusti svet varati. Šestdesetletni obstoj Sovjetske zveze in delo komunistov po vsem svetu bi vendar morala ljudem odpreti oči, da bi spoznali zlaganost komunističnih gesel in še posebej gesla o demokraciji. Kdor je komunist, ne more biti demokrat, in kdor je demokrat ne more biti komunist, ker sta komunizem in demokracija dva pojma, ki si bistveno nasprotujeta in sta si v medsebojnem razmerju kot ogenj in voda.

Slovinci smo imeli priliko dodobra spoznati zločinsko naravo komunizma in lažnivost njegovega nauka. Iz lastnih izkušenj vemo in zdrav razum nam pove, da demokratičnih komunistov ni in ne more biti, ker je to nesmisel. Če kak komunist brenka na demokratično struno, dela to samo z namenom, da lovi naivne kaline na limanice.

Zato se čudimo pisanju *Franca Jeze* v „Smeri v slovensko državo“, kjer se navdušuje za sodelovanje z „demokratskimi“ komunisti pri delu za slovensko državo. Jeza bi po svojih lastnih izkušnjah med komunistično revolucijo v Sloveniji in po tridesetletnem opazovanju komunistov vendarle že mogel ugotoviti, da je obstoj demokratičnih komunistov bedna utvara in da tudi ni komunistov, ki bi bili za demokratično slovensko državo, ker ta in taka ni v načrtu svetovnega komunizma. Zato tudi slovenski komunisti prisegajo samo na to, kar jim diktira partijsko vodstvo. Če pa misli na bivše komuniste, ki so zavrgli svojo komunistično miselnost in se odrekli članstvu v Partiji, potem pa je tu potrebno jasno in nedvoumno govorjenje! Samo skrajna naivnost, površnost ali pa neiskreni nameni nam lahko razložijo tako pisanje.

Zoran

Kdo spreobrača koga?

Pod tem naslovom je dne 18. avgusta 1977 torontski dnevnik „The Toronto Sun“ prinesel izpod peresa P. Worthingtona, glavnega urednika tega lista, zanimiv in času primeren članek o dialogu med marksizmom in krščanstvom. Zdi se nam umestno, da posredujemo glavne misli tega članka tudi našim bralcem iz prevoda, ki nam ga je ljubeznivo poslal g. *Otmar Mauser*. Priobčenje le-tega ne pomeni, da v celoti soglašamo s piscem. Op. ured.

Eden paradoksov našega časa je poskus dialoga med marksizmom in krščanstvom, ki je zaslovel zlasti za časa vladanja papeža Janeza XXIII. in se širi vse od takrat.

Še pred desetimi leti je bilo veliko razpravljanja — ne o potrebi do takega dialoga in o tem, ali je pametno ali nespametno, da se nanj pristane — pač pa o tem, ali je res tak dialog koristna stvar, ki naj pripomore gotovemu delu marksistov (poklicnih ateistov, to si velja zapomniti) k bolj-šemu spoznavanju krščanstva in k lažjemu pristopu in uveljavljanju krščanske etike tudi med njimi ter k večjemu duhovnemu razumevanju in usmiljenju.

Po svoji strani pa marksisti (komunisti) poudarjajo, da také Cerkev kot komunizem — čeprav ne soglašata v vprašanju o realnosti Boga — težita za izboljšanjem življenjskih pogojev človeštva in bi zaradi tega moralo priti do sodelovanja med obema, kjerkoli je že mogoče. Ker živimo vsi na istem planetu, govoré, je nujno, da se razgovarjamo o stvareh, ki so vsem skupne, in sodelujemo na področjih, kjer se strinjamo.

Mnogim ljudem se zdi tako mišljenje primerno in umestno, onim pa, ki marksistično realnost poznajo v praksi (v nasprotju z marksistično ideologijo ali idealizmom), se porodi dvom o tem, ali se z marksisti resnično da ustvariti dialog.

Ko se bliža konec tega desetletja, se jasno vidi, da je marksizem izšel zmagovit iz tega dialoga. Ne toliko v dogmatičnem smislu, kot v prepričevanju (in mogoče nekoliko tudi z infiltracijo). So poznani primeri, ko „uradna“ krščanska Cerkev dela v prid marksizma. Cerkev je na primer globoko zapletena v teroristična „osvobodilna“ gibanja v Afriki, latinski Ameriki in Aziji. Vzroki za tako delovanje „po naključju“ sovpadajo s krilaticami sovjetske propagande. Eden — tako se pogostoma zdi — izrablja drugega. Po drugi strani je pa Cerkev že zdavnaj opustila krščansko križarsko vojsko v Sovjetski Zvezi, kjer je vera v Boga najmočnejša in tudi od svojih najbolj zapuščena.

Kitajski komunizem je bil dejansko prikazan kot idealen družben sestav po nekaterih pripadnikih „uradne“ Cerkve, ki pripisujejo Kristusu odlike

podobne tistim, ki so prišle do izraza v metodičnem, mehaničnem in termitom podobnem socialnem redu, ki vlada v današnji Kitajski. Zapadno pojmovanje o pomembnosti posameznika, vrednosti svobodne volje in koristnosti svobodnega gospodarstva vodi, po mnenju nekaterih kristjanov, nujno do egoizma, izkoriščanja soljudi, pohlepa, nasprotstev, zavisti in drugih primerov nečloveškega ravnanja na sploh.

Kadarkoli nekdo skuša predočiti trpljenje, storjeno v imenu socializma — skrajno brezobzirno početje Stalina in Mao-tse-tunga in ostalih ortodoksnih marksističnih režimov — pa celo iskreni kristjani oporekajo takim prikazom, češ da tudi krščanstvo ni brez vsakega madeža. „Kaj pa inkvizicija?“, vprašujejo. „Kaj pa je Cerkev storila Indijancem in drugim primitivnim kulturam? Kaj pa salemski proces proti čarovnicam?“ Kot da se opredelba in označba komunizma lahko enači z neposrečenimi dejanji v Kristusovem imenu!

Spregledano pa je pri tem važno dejstvo — in to je neopravičljivo zlasti pri cerkvenih možeh — da je bila krutost, uporabljena — recimo, v času inkvizicije — (zmotno) dopuščena v prepričanju, da je koristna za večno zveličanje preganjenega in tudi to v sorazmerno redkih primerih. Metode nasilja, ki jih uporablja komunizem, pa so logičen, nujen in zavesten zaključek lastne doktrine in imajo zgolj namen zadobiti popolno kontrolo nad ljudmi ter kaznovati, podvreči in ukrotiti individualni duh človeka. To se pravi, prav obratno od krščanstva.

Primer, kako je marksističen vpliv skazil „vero“ nekaterih kristjanov, lahko vidimo v pisanju „Challenge-ja“, „revolucionarnega komunističnega časopisa radikalne progresivne delavske stranke.“

Duhovnik, neki Blake Power tamkaj piše takole: „Truditi se moramo pridobiti kristjane, ki verjamejo v socializem, s tem, da jim govorimo o krščanstvu, ki je lahko da bilo važno in pomembno v preteklosti, a je danes le še reakcionarna doktrina pod strogim nadzorstvom malomeščanske družbe. Krščansko mišljenje med nami je v resnici le še prisotnost malomeščanskih idej med delavskim razredom. Vera, in posebej krščanstvo, bodo bodoča fašistična gibanja prisvojila za svojo masovno ideologijo. Zaradi tega je kristjan, ki verjame v socializem, socialist navkljub krščanstvu, ne pa zaradi njega.“

S to napačno logiko gre še naprej: „Edina skrivnost, ki je še ostala, je skrivnost smrti, ki preprosto pomeni le konec osebne vesti kot jo mi pojmujejo. Če nekdo sledi partijski liniji vsak dan in dela z vso silo za uničenje kapitalizma ter za izgradnjo diktature proletarijata, potem smrt ni tako strašna stvar. Preneha sicer naš osebni obstanek, svojo nesmrtnost pa zadobimo v osvobojenem človeštvu. In, če je po smrti kakšno življenje, bo le-to imelo vse oblike čistega komunizma.“ (Res je: ni ga še tako izgrajenega komunista, ki se ne bi ob tej „postavki“ zdrznil in zgubljeno „pogledal okoli“. — Op. ured.)

Izvrši to, kar nisem mogel jaz!

Nocoj, ko godba vsepovsod igra,
vem, bratje, nepoznani, pokopani,
vam, ki branili ste svoj dom zvesto,
nocoj kot nikdar še vam je težko.
Jaz sam stojim na straži nad vasjo.
Pa v boli vrgel sem se na zemljo
in grabil v zemljo z ranjeno roko,
da bliže, mnogo bliže bil bi z vami
in čutil, kaj srce trpi vam v jami.
In slišim vaš utrip srca, ukaz:
„Stoj na braniku kot nekdam sem jaz
in brani starše, sestre, domovino
in sladko, pravo vero materino.
Izvrši to, kar nisem mogel jaz!“

F-a

Le prevečkrat širokogrudni kristjani, v strahu, da ne bi zapadli „ozkosti“ svojega krščanskega prepričanja, verjamejo taki nelogiki. V vednost bralcu prinašamo nekaj krščanskih pojmov, ki so bili (po kristjanih?) prefinjeno „prevedeni“ v sodobno marksistično miselnost:

Bog = dialektični in zgodovinski materializem;
Sveti Duh = razredna zavest;
Marija = vloga žená v socialističnem boju;
Jezus = poklicni revolucionar;
Nebesa = brezrazredna družba;
Pekel = nasilje, ki ga izvaja razredna družba;
Satan = vladajoči neproletarski razred;
Molitev = tehnični pripomoček za gradnjo morale in boljšega izvajanja partijske linije.

Takle slovarček jasno nakazuje, do kod je prišel dialog med krščanstvom in marksizmom in koga misel in zamisel zmagujeta pri tem.

BRALI SMO IN PRIPOMINJAMO:

V „Klicu Triglava“, št. 447-448, poroča Peter Urbanc o „Koroških kulturnih dnevih“, ki se jih je udeležil letošnjega februarja. Iz tega poročila posnemamo:

„Drugega dne je predaval Karel Šiškovič iz Trsta o „Fašizmu v Italiji“. Na moje vprašanje, kako da partizani niso leta 1943 sodili nobenega Italijana zaradi vojnega zločina, mož ni dal odgovora. Za italijanske vojne zločince, ki po končani vojni leta 1945 niso bili poklicani na odgovor od strani Jugoslavije, na primer Grazioli, Gambarra, Roatta, pa je odgovoril, da tega sam ne ve, da si pa razlaga, da so bile tega verjetno krive težke mednarodne prilike.“

Metod Mikuž — ki je tudi imel eno predavanje — pa je v neki drugi debati, na vprašanje, ali „smo imeli narodno osvobodilno borbo ali revolucijo pristal na fifty:fifty — polovico NOB-a in polovico revolucije.“

* * *

V isti številki „Klica Triglava“ razpravlja dr. Miloš Vauhnik o „evrokomunizmu“, kjer nakazuje na neko možnost bodočega spora med moskovsko linijo in glavnimi predstavniki „evrokomunizma“ kot naj bi bili Francoz Georges Marchais, italijanski Berlinguer in španski Carrillo. V zaključnih besedah pa se odmakne od prvega vtisa in zapiše takole:

„Treba se je torej vprašati, če je evrokomunizem realnost ali iluzija. Verjetno je oboje. Realnost je v toliko, kolikor imajo nekatere komunistične stranke na zapadu izglede doseči svoje cilje na miren način, pa zato temu primerno tudi določijo odgovarjajočo taktiko. Iluzija pa je domneva, da ti cilji niso komunistični, ampak social-demokratski ali podobno, in da bo zato prišlo do novega razkola v svetovnem komunizmu.“

Na kratko: iluzija!

* * *

Ko so letos jugoslovanskemu maršalu podelili tudi doktorat iz vojaških ved, je pri priložnostnem govoru povedal tudi tole: „Izpolnitev internacionalistične obveznosti pri obrambi prve socialistične države smo razumeli tako, da smo organizirali brezkompromisen boj za osvoboditev svoje dežele, ne da bi čakali, da nam bo rdeča armada prinesla svobodo.“ (Po KT, št. 447-448). Mi pa dopolnjujemo in popravljamo le tole: „brezkompromisen“ boj je bil namenjen vsem nacionalnim oboroženim in neoboroženim skupinam.

* * *

„Naša luč“, v letošnji majski številki, prinaša pismo Slovenke, poročene s Holandcem, ki je konec leta 1976 obiskala domove slovenskih zdomecev v Argentini. Dva odlomka iz tega pisma: „Z možem sva bila zelo navdušena nad tolikšnim vsestranskim udejstvomanjem Slovencev. Kako delajo

kulturno in kako so versko in narodno zavzeti!“ „Argentinski Slovenci so nam tu na evropskem Zahodu lahko v marsičem zgled, zlasti kar zadeva narodno zavest. — Le zakaj o teh ljudeh Naša luč in Rodna gruda tako malo pišeta? — J. B. G., P. — H.“ Uredništvo NL k pismu pripominja: „Rodna gruda o teh ljudeh načelno ne poroča, ker so pač demokrati; rajši pišejo o 3% starih Slovencev, ki ne razlikujejo med domovino in sistemom doma in torej glasilo nedemokratskega sistema niso trn v peti.“

„Vestnik“ bi pridal samo tole: slovenski pregovor: „Jabolko ne pade daleč od drevesa,“ kakor tudi argentinski izrek „De tal palo, tal astilla“ (po naše: kakršno deblo, taka trska!) se v primeru slovenske zdomske mladine v Argentini nista uresničila. Saj je vendar vsa ta mladež iz rodu slovenskih domobrancev in drugih protikomunističnih borcev, dokončno zaznamovanih z „izdajalci“ po „resnih“ partijskih zgodovinarjih iz matične domovine. Pa tudi nekaterim drugim slovenskim javnim delavcem in politikom raztresenim po drugih koncih sveta, bo morda navdušenje dopisnice v NL nad slovensko emigracijo v Argentini narekovalo stvarnejši odnos do le-te. O pisanju „Naše luči“ pa ima „Vestnik“ (in to ni prvič) najboljše mnenje in najlepše želje, da še vnaprej tako junaško in predvsem tako pravično beleži dogodke časa.

* * *

Ista številka Naše luči piše o Titovih dohodkih takole: „Jugoslovanski državni in partijski predsednik Tito ima ‘skupaj z vsemi dohodki’ mesečno plačo, preračunano v nemško valuto, 2.400 mark (18.250 dinarjev). ‘Po mojem mnenju ni v Jugoslaviji nobene plače, s katero bi lahko postal nekdo bogat’, je rekel Tito lani v nekem razgovoru, ‘začeni pri meni’. Po našem mnenju so nekateri že zdaj bogati in s plačo res ne bodo postali bogatejši, drugi ali pa tudi isti imajo pa poleg plače v gotovini lahko še druge vrste dohodkov. Pri tem se spomnimo na tistega argentinskega predsednika, ki se je v javnem govoru pohvalil, da shaja s 300 pesi na mesec, kar je bilo v tistem času enakovredno plači navadnega težaka. Bili so nekateri, ki so mu verjeli.“

* * *

„Naša luč“ je tako bogata na vsebini, da je ne bomo popolnoma „izčrpali“, če iz iste številke priobčimo še tale odlomek nekega dopisnika: „Z mnogimi našimi zdomci imam zvezo, moja služba je takšna, in brez pretiravanja lahko rečem, da ni bilo v zadnjih desetih letih še nikdar tako številnega in tako natančnega zasliševanja naših zdomcev kot v zadnjih mesecih. Nekateri vedó celo povedati, da so bile ustanovljene doma posebne komisije špijonov in denunciantov samo za zdomce. Te poizvedujejo od lokalnih obveščevalcev, kdo je prišel domov na obisk. Takoj ga obišejo ali povabijo na zaslišanje... O čem jih sprašujejo? Predvsem o njihovem verskem življenju...“ Da bo slika popolnejša — dostavljamo mi —, so se poslužili grožnje tudi s strelnim orožjem, ko se je zaslišavec obotavljal.

„Ameriška domovina“ pa o taistem problemu v svoji letošnji 101. številki piše takole: „Rojaki in rojakinje iz ZDA in Kanade, ki so v zadnjih letih odhajali na obisk v Slovenijo, so bili skoraj redno pozivani pred tamkajšnje oblasti, ki so jih povpraševale o življenju v tujini, o izseljeniških skupnostih, o njihovih vodnikih in posebej o onih, ki jugoslovanskemu režimu niso bili naklonjeni. Prenekateri taki obiskovalci Slovenije so po povratku pripovedovali o teh zasliševanjih, pa prosili, naj njihovih 'zaupnih poročil' ne uporabimo tako, da bi oni, ki so jih zasliševali v Sloveniji, mogli odkriti njihova imena... Izseljenec, obiskovalec domovine, ki ima kaj samozavesti in ponosa, bo odklonil vsako povpraševanje in zasliševanje v SFR Jugoslaviji... O vsakem takem zasliševanju naj po povratku domov v ZDA, oziroma Kanado, obvesti pristojne oblasti.“

* * *

Slovenski javni delavec in tudi politik dr. Cifil Žebot, nas je presenetil, ko je v „Klicu Triglav“, številka 446, pisal nekrolog inž. Lambertu Muri, prijatelju in sodelavcu dr. Antona Korošca, in je med drugim dejal tudi tole: „Ker se je Lambert Muri po vojni ustabil na Koroškem, ni zapadel smiselni praznini 'emigrantske politike', temveč je nadaljeval svoje stvariteljsko delo med koroškimi rojaki...“ In nadaljuje: „Tudi s svojo srčno kulturo in osebno omikanostjo Lambert Muri zapušča pomemben zgled, posebno slovenskim javnim delavcem, ki jim te osebne kreposti in odlike tako pogosto manjkajo.“

* * *

Peter Urbanc v začetku omenjenem poročilu s Koroške s podnaslovom „Rep med noge“ ugotavlja tudi tole: „Za človeka, ki je vaje svobodnega razpravljanja v svobodnem svetu, so bili koroški kulturni dnevi neprijetni, vsaj takšni, kot sem jih občutil letos. Ljubljana je namreč tako infiltrirala obe slovenski organizaciji, da je kaka svobodna diskusija od strani večine Korošcev na takih predavanjih že stvar preteklosti... Imel sem vtis prisiljenosti, bil sem izoliran, kot na primer tisti tehnični direktor v matični Sloveniji, ki ga obtožujejo, da ni na liniji. Ni bilo govora, da bi si kdo upal ploskati mojim krivoverskim izvajanjem. Samo na koncu, v temi na hodniku, ko te nihče ne vidi, ti marsikdo stisne roko...“

* * *

Zapis iz Kanade, s podpisom P. U., objavljen v aprilskem K T: „Na občnem zboru „TABORA“, ene od borčevskih organizacij v Torontu, je bil 23. januarja izvoljen odbornik za zvezo z Društvom slovenskih protikomunističnih borcev (Vestnik) v Torontu. Namen te postavitve je bil, pričeti lokalno delati na združitvi obeh organizacij, na primer z vzajemnimi prireditvami. Če bo to uspelo, bi mogli misliti na organizacijsko združitve obeh zvez, ki imajo enake cilje.“ Po argentinsko in za „Argentine“: nos tomaron la delantera!

Z DOMOBRANSKIH PROSLAV

Prostor ni dopustil, da bi, čeprav v skrčeni obliki, priobčili poročila o proslavah, slavnostih in drugih prireditvah, ki so nam prišla za objavo. Če bo le možno in še primerno, se bomo zavzeli za to v prihodnjih številkah. Danes registriramo naslednje:

Osrednjo proslavo svojih mrtvih domobrancev in žrtev komunističnega nasilja so imeli Slovenci iz Buenos Airesa letošnji 5. junij v Slovenski hiši, kot vsako leto tudi letos v prenapolnjeni cerkvi in dvorani. Sveto mašo je daroval msgr. Anton Orehar, ki je tudi pridigal in opravil pred spomenikom molitve za pokojne. V dvorani pa so počastili spomin padlih Anči Jerebič z recitacijo, Ernest Hirschegger v svojem govoru, SPZ Gallus s pesmijo in naši mladi z zborna recitacijo Marka Kremžarja. „Zedinjena Slovenija“ je imela skrb za izvedbo te slovesnosti.

Društvo Slovenska Vas v Lanusu, Argentina, pa se je spomnilo naših mož in fantov 26. junija t. l., ko je ob tej priliki odkrilo in blagoslovilo spominsko ploščo v svojem domu. Spominski govor je imel g. Ivan Korošec, veteran iz Štajerskega bataljona, mladina pa se je pridružila z deklamacijo in zborna recitacijo.

Skupna počastitev v Midlandu

Protikomunistični borci — člani obeh borčevskih organizacij — so v lepem sodelovanju tudi letos pripravili romanje h krasni božjepotni cerkvi v Midlandu, ki leži okoli 160 km severno od Toronta. Ta cerkev je posvečena kanadskim mučencem — jezuitom, ki so prišli v 17. stoletju v te kraje oznanjat krščansko vero Indijancem. Nekateri teh Indijancev pa so bili do teh misijonarjev tako sovražno razpoloženi, da so jih umorili. Cerkev je pozneje te mučence proglasila za svetnike.

Na tem kraju so postavili spominski križ v počastitev žrtev komunističnega nasilja najprej Litvanci in Poljaki, leta 1975 pa tudi slovenski protikomunistični borci ob tridesetletnici vetrinjske tragedije in množičnega pomora junaških borcev za vero in svobodo. Slovenski spominski križ je bil napravljen po zamisli arh. Vilka Čekuta in je umetnina, ki dela čast slovenskemu imenu. Pred tem križem in v tej božjepotni cerkvi imamo sedaj skupne proslave za vse slovenske žrtve komunizma.

Letos je bila proslava v nedeljo, 11. septembra, ob veliki udeležbi protikomunističnih borcev in drugih rojakov.

Ob 11. so se romarji zbrali pri slovenskem križu, kjer jih je pozdravil Ciril Preželj, predsednik DSPB-Vestnik. Za njim je arh. Čekuta recital odlomek šalijeve pesnitve. Nato je gospa Petričeva, ki so ji komunisti pobili več sinov, položila pred spomenik venec v spremstvu predsednikov obeh borčevskih organizacij.

Sledil je govor g. Jožeta Časla C.M., ki je poln globokih misli. Primerjal je trpljenje in smrt slovenskih junakov s križevim potom in smrtjo našega Zveličarja. Po krajih Jezusovega trpljenja stoje danes cerkve, katere pa mi doma na krajih njihovega trpljenja in nasilne smrti ne moremo postaviti. Zato pa smo tukaj postavili križ, pri katerem se skupno spominjamo svojih pobitih bratov.

Po končanem govoru so navzoči molili za večni mir in pokoj duš umrlih borecev. Pri tem se je govornik z lepimi besedami spomnil tudi rajnega Karla Mauserja in je zmolil molitve tudi zanj. — Ljudje so nato krepko zapeli „Kraljevo znamenje križ stoji“.

G. Časl C. M. je nato povabil romarje na križev pot ob postajah nad cerkvijo. Križev pot je vodil Alojz Babič, predsednik DSPB-Tabor v Torontu. Obe organizaciji borecev izmenoma prevzemata vodstvo vsakoletnega romanja: letos je bil na vrsti Tabor.

Popoldne ob 13 je bila v cerkvi kanadskih mučencev romarska maša ob somaševanju štirih slovenskih duhovnikov. Lektor je bil g. Babič. Po maši so bile pete litanije. — Vsebina in potek spominske proslave sta zbudili splošno zadovoljstvo pri vseh udeležencih. Vsi so zlasti pohvalno omenjali složno sodelovanje članov obeh protikomunističnih organizacij.

M. M.

Op. ured.: Z velikim zadoščenjem in z največjim poudarkom objavljamo tole poročilo in čestitamo „Kanadčanom“, ki so se spomnili naših junakov v duhu, ki je večini zdomcev najbolj pri srcu.

BRALI NISMO:

V seznam „Kratice in znamenj“ zapisanem v Slovenskem pravopisu (SP), ki ga je leta 1962 (po n. š = po njihovem štetju) izdala SAZU (Slovenska akademija znanosti in umetnosti) in ga je založila DZS (Državna založba Slovenije), najbrž pod pokroviteljstvom KPS in KPJ, smo našli razlago kratice SD kot „Slavistično društvo“ in kratice VS kot „Varnostni svet“. Tudi kratice BBC, CMD, GIL, Gestapo, FLN, Kominform, NKVD, SA, SS, VOS, OZNA in UDBA so tamkaj razložene. Strah pred Vaškimi Stražami in Slovenski domobranci jim je segel do kosti — kratice VS in SD ni! — kako hudó je res imeti težko vest! — O domovina, ti si kakor zdravje!

„Sovražniku boj, polovičarstvu pa zaničevanje!“ (Ivan Cankar)

V spomin generala Rupnika!

4. septembra 1946 je bil ustreljen general slovenskih domobrancev LEON RUPNIK. Po enaintridesetih letih je spomin nanj in na njegovo rtev še vedno svetel in živ med borci, ki so preživel čase krvave revolucije.

Obe borčevski organizaciji v Buenos Airesu sta se ga spomnili ta dan z mašo v slovenski cerkvi na Ramón Falconu in s spominsko svečanostjo pred spomenikom naših junakov. Sveto mašo zanj, za junaškega pričevalca naše borbe Dr. LOVRA HACINA in NJUNE SODELAVCE je opravil msgr. Anton Orehar, ki nas je pri pridigi z jasnimi, odločnimi in modrimi besedami opomnil na dolžnosti, ki jih imamo nekdanji borci do naših mrtvih soborcev, do naše preteklosti in do naše mladine, kateri moramo posredovati vso resnico, težo in vrednost naše borbe.

Pred spomenikom pa se je v Argentini rojeni zdravnik *dr. Miha Stariha* takole spomnil ustreljenega generala:

Spoštovani!

Narod, ki ne spoštuje in ne časti svojih velikih mož, jih ni vreden.

Danes, ko se spominjamo 31 let smrti generala Rupnika, s polno pravico tudi njega lahko prištevamo med tiste velike Slovence, ki zaslužijo našo ljubezen in spoštovanje.

Gotovo je general opravil svoje največje zgodovinsko delo v enem izmed najtežjih trenutkov naše slovenske zgodovine. Prav zaradi tega je ena izmed najbolj diskutiranih osebnosti, kajti živel je na prelomnici časov, ki so do dna pretresli našo domovino in v katero se še danes zaletavajo mnogi z vsakovrstnimi očitki.

Nedvomno pa je general Rupnik del naše zgodovine, mimo katerega ne bo mogel iti nihče. Zgodovina, ki počasi in z gotovostjo odkáže vsakemu svoje mesto, bo tudi generalu Rupniku ob spoznavanju dogodkov, ki so se vršili v času, v katerem je bil prisiljen biti voditelj svojega naroda, dala tisto častno mesto, ki mu pripada.

V tistem strašnem letu 1943, katerega veliko prič so še danes raztresene po vseh koncih naše zdomske Slovenije, ko je na tisoče Vaških straž, raztresenih, zapuščenih in izdanih ostalo brez moči za obrambo našega naroda, je general Rupnik ustanovil Slovensko domobranstvo, našo prvo narodno vojsko po 1000 letih. V tedanjem času je bila to edina realistična vojaška formacija, katere namen ni bil bojevati se za tuje interese, ampak samo izključno za interese slovenskega naroda in za obstoj slovenstva kot takega. Ta vojska, ki je bila idejno prežeta in prepričana, da je komunizem največji sovražnik slovenskega naroda. Ta vojska, ki ni

nikoli omahovala in v kateri je bil vsak borec pripravljen darovati svoje življenje za ideje in za narod, je bila pač ena izmed njegovih največjih ustvaritev. Ko bo nekoč svobodna in neodvisna Slovenija imela svojo narodno vojsko, bo gotovo smatrala Slovensko domobranstvo kot svoj začetek in generala Rupnika kot enega izmed velikih predhodnikov.

Mi, ki smo rojeni v Argentini, smo prepričani, da tako, kakor danes slavimo in častimo generala San Martina in imamo njegove grenadirje za srčiko argentinske vojske, bodo v bodoče v slovenski zgodovini general Rupnik in domobranstvo pomenilo isto. Ne moremo se spominjati generala Rupnika ne da bi se spomnili domobrancev in ne moremo iti mimo domobranstva, ne da bi se spomnili na slovensko mladino, saj so v letih 43, 44 in 45 pretežno padali fantje, ki še niso spolnili 20 let.

Očitati še danes generalu Rupniku kolaboracijo, je pozabiti, da smo živeli pod okupacijo in za časa revolucije. Kot vojak je storil, kar mu je narekovala njegova dolžnost, za ceno svoje osebne žrtve, za ceno lastne časti: žrtvovati se za svoj lastni narod. Očitki pa zgublajo na resnosti, ko pozabljajo, da je bil general eden največjih strategov bivše jugoslovanske vojske, in o dogodkih, ki so se v tistih časih odigravali, je bil bolj informiran kot večina.

Danes ob 31-letnici, ko se s spoštovanjem in hvaležnostjo spominjamo generala slovenskih domobrancev, ne moremo tudi iti mimo dejstva, da kljub trpljenju in izdajstvu, ki so mu ga povzročili mnogi, ki se morajo le njemu zahvaliti za svoje življenje, kljub osamljenosti, zapuščenosti, brez prijateljev, je stoično prenašal v neslovenskem taborišču usodo tistih žalostnih dni, ki jih je končno zaključil njegov proces in usmrtitev; še danes se vsi njegovi domobranci in mi vaši sinovi s hvaležnostjo spominjamo njegove velike žrtve, ki jo je daroval za lepšo bodočnost slovenskega naroda in kličemo: SLAVA NJEGOVEMU SPOMINU!

DRUŠTVENA POROČILA

Redni občni zbor Zveze DSPB

Dne 17. septembra 1977 se je v Baragovem domu v Clevelandu vršil 19. redni občni zbor Zveze društev slovenskih protikomunističnih borcev.

Občni zbor je vodil podpredsednik Zveze Vinko Rožman, predsednik DSPB v Clevelandu. Z lepim nagovorom se je spomnil umrlega zveznega predsednika Karla Mauserja. Za zapisnikarja je bil izbran Janez Ovsenik.

Predsednik je lepo pozdravil vse navzoče, posebno g. Pavla Fajdiga, ki osebno zastopa argentinsko društvo, nadalje vse delegate in tudi člane društva iz Clevelanda.

Izbrana skrutinatorja, Šega in Oblak, sta navedla pooblašćene delegate, ki zastopajo: Argentino Pavle Fajdiga — 132 članov, Ciril Preželj Kanado — 52 članov, Anton Meglič, Cleveland — 49 članov in Janez Ovsenik Gilbert — 22 članov. Skupno je tako zastopanih 255 članov.

Zapisnik o zadnjem občnem zboru je prebral Janez Ovsenik, ki je bil odobren, kakor je bil prebran. Pri tem se je ugotovilo, da se lanski občni zbor ni vršil zaradi slabega zdravja predsednika K. Mauserja.

Prvi je poročal blagajnik.

Otmar Mauser je podal poročilo za Vestnik in o svojem delovanju.

Za uredništvo samo pa je Pavel Fajdiga prinesel posebno poročilo, ki ga je prebral, v katerem omenja spremembe v uredništvu in splošne težave pri izdajanju lista.

Tajnik Zveze Jože Melaher je svoje pismeno poročilo prebral in zno-va poudaril pravilnost stališća, ki ga je zavzemal naš umrli predsednik Karel Mauser. Vsakega nesporazuma se vedno izogiblajmo. Zgodovina bo presodila, da smo na pravem stališču.

Poročali so na kratko delegati: Fajdiga za Argentino, Preželj za Kanado, Meglič za Cleveland in Ovsenik za Gilbert.

Za preglednike je poročal Frank Šega in ugotovil, da so knjige v najlepšem redu in zato tudi z ozirom na vse drugo delo dosedanjega odbora predlaga razrešnico odboru s pohvalo.

Vsa poročila in predlog o razrešitvi so bila soglasno s ploskanjem odobrena.

Sledile so volitve in so soglasno bili v odbor izvoljeni: predsednik Otmar Mauser, podpredsedniki so po pravilih določeni, tajnik Kvas Jakob in blagajnik Preželj Ciril. Tiskovni referent in član uredniškega odbora Otmar Mauser in mu bo za zveze z listom pomagala ga. Marija Mauser. Ker so vsi glavni odborniki iz Toronta, bo delo precej olajšano.

Za preglednike so bili izvoljeni: Oblak Anton, Mirko Glavan in Anton Meglič.

Mesto predsednika je zavzel Otmar Mauser in se je za zaupanje lepo zahvalil in prosil za sodelovanje. Ve, da svojega brata ne bo mogel dose-gati, bo pa organizaciji posvetil vso svojo skrb.

Franc Šega predlaga, kar je bilo sprejeto, da se članom v Argentini in onim iz Gilberta pošljejo posebni pozdravi z današnjega občnega zgora.

Franc Kamin omenja, da se včasih važne stvari berejo v angleško tiskanih publikacijah in bi bilo prav, da se prevedejo v slovenščino in objavijo.

Predsednik društva Cleveland, povabi vse navzoće, da se po sestanku nekoliko zadržijo na skromnem prigrizku.

Predsednik Otmar Mauser se je zahvalil za udeležbo in občni zbor zaključil.

Janez Ovsenik, zapisnikar

Marijan Kovačič – umrl!

Dne 7. julija letos je umrl po kratkem trpljenju naš soborec-domobranec Marijan Kovačič. Kot veteran ameriške vojske iz Koreje in Vietnama je bil pokopan z vsemi častmi na vojaškem pokopališču v Arlingtonu.

Življenjska pot našega soborca je bil težak križev pot: bil je domobranec, borec na Koreji in vojak v Vietnamu. Umril je na bolniški postelji, vendar so ga strle strahote, ki jih je preстал v 30 letih svoje vojaške službe.

Rojen je bil 3. novembra 1923 v Ljubljani, kjer je končal študije na trgovski šoli. Za časa italijanske okupacije je bil večkrat zaprt in končno poslan v taborišče v Arezzo. Tam je dokončno prepoznal dvolično in brez-obzirno igro slovenskih komunistov do svojih nekomunističnih sotrpinov in zlaganost njihovih „osvobodilnih“ gesel. Ko je Italija razpadla, je pobegnil iz taborišča, šel peš v Gorico in odtod z vlakom v Ljubljano. Kmalu nato je vstopil v domobrance in je bil oddeljen na oklopni vlak za Borovnico, pozneje pa na progi Grosuplje in Kočevje. V maju 1945 se je pretolkel čez mejo v Avstrijo in odtod v Nemčijo, kjer je stopil v stik z bivšimi jugoslovanskimi vojnimi ujetniki ter bil z njimi vred vključen v angleške zasedbene edinice. 1949. leta je odšel k sorodnikom v Cleveland in bil kmalu nato vpoklican pod orožje in poslan na Korejo. Leto in pol se je boril proti korejskim in kitajskim komunistom. Težko ranjenega in opečenega so odpeljali na Japonsko, odkoder se je po okrevanju vrnil v ZDA. Vojaška služba ga je povedla za dve leti na ameriško oporišče v Zahodni Nemčiji; tam se je poročil s Slovenko in si ustvaril družino. Po vrnitvi v Ameriko je bil dodeljen v Fort Bragg in nato zopet dve leti na Japonsko. Med tem se mu je povečala družina, ki ga je spremljala na njegovi odiseji po ameriških oporiščih po celem svetu. Ko je izbruhnil požar v Vietnamu, je tudi Marijana doletela najbolj umazana in strašna vojna, kar jih pomni človeški rod. Eno leto se je tolkel na rižnih poljih in v tropskih džunglah, odkoder je bil zaradi prestanih naporov poslan na osemmesečno okrevanje v bolnišnico. Dosegel je najvišjo možno stopnjo podoficirja v ameriški vojski, sgt. 5 mjr., bil šestkrat odlikovan in kot izvedenec v fotografiji bil večkrat nagrajen s prvimi in drugimi mesti. Bil je izredno cenjen in upoštevan; o tem pričajo nešteta pohvalna pisma njegovih poveljnikov. Kot civilist je delal v knjižnici v Washingtonu. Za letošnje argentinsko poletje je nameraval obiskati svojo sestro in dva brata v Argentini, pa mu to veselje ni bilo dano. Zapušča ženo Gerti, sina Tonija in hčerko Marijo.

Naj mu Marija Pomagaj z Brezij, h kateri se je vedno zatekal v svojem razburkanem življenju, izprosi zaslužen počitek pri Bogu.

„Borba nas je rodila, v borbi rastemo, v borbi bomo tudi zmagali!“
(Dr. Anton Korošec)

† **Lojze Mehle**

Dne 30. julija 1977 je umrl odločen protikomunist in zvest član našega Društva Lojze Mehle. Rojen je bil v Spodnji Slivnici pri Grosuplju. Že v mladih letih se je pridno udejstvoval v raznih društvih. Bil je odločen borec zoper zločinske komuniste. Zato je leta 1945 odšel skupaj z drugimi tisoči protikomunistov na begunsko pot in se leta 1948 naselil v San Justo v Argentini. Leta 1954 je prišla za njim njegova žena ga. Ana roj. Gruđen z otroci. Tudi v Argentini se je zanimal za javno delo, bil član raznih organizacij in naročnik slovenskih listov. Zlasti je rad prebiral Vestnik. Zavrata bolezen ga je položila v prezgodnji grob. Pokopan je bil 31. julija na novem pokopališču v San Justo.

Bog naj mu nakloni večni mir in pokoj!

† **Ivanka Dimnik roj. Lampret**

Dne 25. junija 1977 je odšla v večnost ga. Ivanka Dimnik roj. Lampret, žena našega soborca Janeza Dimnika. Ni nosila puške, toda za svojo pomoč, ki jo je nudila vaškim stražarjem in domobrancem, zasluži, da se je s hvaležnostjo spomnimo tudi v svojem glasilu. Zaradi svojega protikomunističnega prepričanja in delovanja je bila trn v peti domačim komunistom in se je zato morala leta 1945 umakniti na Koroško in pozneje v Argentino. — Dobri Bog naj jo bogato poplača za vse njeno delo!

† **Malči Mežan**

Dne 30. junija 1977 je umrla gđc. Malči Mežan, ki je bila rojena 10. julija v Hotiču pri Litiji. Te zavedne in delavne Slovenke se spominjamo zlasti zato, ker je bila zvesta sodelavka duhov. svétnika Karla škulja, ustanovitelja našega „Vestnika“ in „Slovenske besede“. Pogosto je oba lista osebno raznašala. Po smrti svétnika škulja se je na njenem stanovanju vsako leto leto zbral odbor Slovenske besede na spominski sestanek za pokojnim svétnikom. — Naj v miru počiva!

NAŠI JUBILANTI:

Avgust Kovač – 65 letnik

V daljni Minnesoti živi naš zvest član Avgust Kovač, rojen 25. julija 1912 na Brezovici pri Ljubljani. Globoko veren in narodno zaveden mož. Pred drugo svetovno vojno je bil v Mostarju in Zemunu, kjer je doživel nemški letalski napad na Beograd. Vključil se je v Slovensko Domobranstvo in bil dodeljen v obveščevalni urad S. D. v Ljubljani. Po koncu druge svetovne vojne je odšel v begunstvo in se izselil v Združene države Amerike (Gilbert, Minnesota). Se pridno udeležuje vseh prireditev tamošnjega Društva SPB.

Bog naj ga ohrani še mnogo let!

Lojze Bajc – petdesetletnik

Dne 17. junija 1977 je v Clevelandu obhajal 50-letnico rojstva naš agilni član in odbornik DSPB v Clevelandu Lojze Bajc. Že mnogo let ima na skrbi razdelitev Vestnikov v Clevelandu in okolici, kar vrši z največjo vestnostjo. Toda ne udejstvuje se samo v borčevski organizaciji, ampak je aktiven tudi v drugih slovenskih društvih. Zlasti moramo pohvaliti njegovo delo pri zbiranju sredstev za Slovenski katoliški center v Parizu, ki ga snuje tamošnji slovenski dušni pastir g. Nace Čretnik.

Dobri Bog naj nakloni našemu dragemu članu in sodelavcu Lojzetu še mnogo srečnih dni!

Dve zlati poroki

Nedavno sta dva naša zvesta člana praznovala zlato poroko.

V Clevelandu sta imela zlato poročno slavlje *Janez Ovsenik* in njegova življenjska družica gospa Ivana dne 30. maja t. l.

V Mendozí pa sta zlato poroko praznovala *Parve Božnar* in njegova žena.

V obeh primerih so se na slavlju zbrali otroci, vnuki in pravnuki in so zlatoporočencema prisrečno čestitali.

Tem čestitkam se pridružujejo tudi protikomunistični borci in želijo obema paroma zdravja in zadovoljstva.

Osemdesetletnica Mauserjeve mame

Mauserjeva mama, ki živi v Torontu pri sinu Otmarju, je letos praznovala svojo osemdesetletnico. Na željo njenega rajnega sina Karla so praznovanje tega jubileja preložili na čas po njegovi operaciji. Toda Bog ga je poklical k sebi dne 21. januarja in tako se je praznovanje vršilo šele 26. junija v Clevelandu, kjer so se okoli jubilatke zbrali vsi živi člani njene družine. Iz domovine sta prišla sin Ivan in hčerka Filipina, iz Toronta sinova Otmar in Emil ter iz Chicaga hčerka Julka. Tako je mama sredi svojih otrok ter številnih vnukov praznovala svojo osemdesetletnico. Manjkala sta samo njen rajni mož, ki je umrl v taborišču v Avstriji, ter njen sin Karel, na katerega je bila silno ponosna.

Mnogo hudega je pretrpela v svojem dolgem življenju: izgon moža in sina iz domovine po komunistih, neprestano nagajanje komunistov vse do odhoda iz domovine, smrt moža in sina. Vse to je junaško prenašala.

K njeni osemdesetletnici ji želimo zdravja, sreče in miru!

Urednik prosi za besedo:

Strani „Vestnika“ ne zadostujejo, da bi dali mesto vsem dopisom, poročilom in drugim prispevkom, ki se s celega sveta stekajo na uredniško mizo. Zato je urednik primoran poslužiti se sem ter tja svojih pravic, da seže po škarje, skrči poslano, odbira in izbere, pospeši objavo komaj došlega in istočasno odloži za poznejše številke kvalitetno gradivo, skratka, je cela vrsta obzirov, s katerimi se urednik bori in ukvarja. Vseh, prav vseh poročil in prispevkov pa je bil dosedaj še vedno zelo vesel in pričakuje, da se krog „Vestnikovih“ sodelavcev še naprej širi na široko in na globoko. Vse tisto pa, kar služi rušenju komunistične diktature na slovenskih tleh, bo v „Vestniku“ vedno našlo odprte strani.

Marko Zupanc, letalsko oporišče v Córdobi: Veseli smo bili poslanega članka, ki ga bomo ob prvi priliki uporabili. Priporočamo se tudi za druge novice, ki bi zanimale naše bralce.

Roman Rus, Rim: Vaši prispevki so vedno dobrodošli in imajo močan odmev med bralci.

Dopisnik iz Švedske: Žal je prišlo Vaše poročilo ob zaključku te številke, zato bo prišlo v poštev za naslednjič. Več pa o tem po osebni pošti.

F - a, San Martín, Bs. As.: Za pesmi, ki se približajo tematiki našega lista in istočasno zdrže estetsko presojo, ne bo hudó za prostor v našem glasilu.

Vladimir Kos, Tokio: „Petnajsti dan vélikega srpana“ se je zakasnil in bo zagledal luč sveta in strani „Vestnika“ v naslednjem poletju severne poloble. Vsako Vašo pošto željno pričakujemo.

V. Č., Bs. As.: ...kot smo zgoraj rekli: ni vedno možno, da kvalitetno gradivo izide v času, kot bi si želeli. Hvala za poslano!

Zupanc Marija, učenka, Bs. As.: „Moj šopek na grob domobrancev“ je lepo, občuteno in res po slovensko zapisan. Žal ni prišel ob času za junijsko številko.

Kati Cukjati, Bs. As.: Izredno primeren prispevek za junijsko številko, ki nam je tudi, žal, prišel prepozno v roke. Računamo in se priporočamo za Vaše cenjeno nadaljnje sodelovanje.

„**Nostradamus**“, Bs. As.: Tvoji obljubljeni prispevki so verjetno obtičali na pošti; dobil sem le povzetek futurološke študije in bo „Vestnik“ počakal, da pride do celotnega spisa.

Vsem sodelavcem: če je mogoče, pišite na stroj, v dveh razmakih in samo na eno stran lista.

Novodošlim zdomcem in izseljencem iz Slovenije: kar vas je težilo v „svoobodni, ljudski“ republiki in ste morali zatišati, povejte zdaj na straneh „Vestnika slovenskih protikomunističnih borcev“, da bo svet spoznal krutost in gnilobo ljudi, ki zatirajo slovenski narod.

DAROVALI SO:

DAROVI za tiskovni sklad „Vestnika“ — v dolarjih:

Bajc Lojze	5
Cendol Mimi	1
Dragar Avgust	10
Drobnič Lojze	10
Marolt Štefan	1
Oblak Tone	4
Odar Miro	1
Rožman Vinko	4
Tominc Viktor	4
Petrič Janez (v spomin na pisatelja Karla Mauserja)	20

— v pesih:

Bajda Pavel	700
Bajda Peter ml.	700
Štirn Janez	200
Bajda Jože	200
Ovčjak Maks	200
Žumer Jože	200
Rev. Horn Jože	200
Hirschegger Rudolf	800
Grintal Luka	200
Šmon Vladimir	200
C. A. C. E. S.	6.000

Vsem darovalcem za tolikšno razumevanje — najlepša hvala!

ZA ZAVETISČE ŠKOFA

DR. ROŽMANA SO DAROVALI:

Od 1. marca do 31. maja 1977:

V argentinskih novih pesih:

Amon Janez	10.000
Baraga Saša	1.000
Bavec Janez	100
Bodner Anton	500
Dekleva Mari	1.100
Fink Božo	2.000
Golob Franc	380
Gričar Franc	760
Grabnar Jože	100
Hacin Pavla	500
Hronsky Cilka	380
Jurše Leopold	400
Keršič Rudi	1.500
Krečič Andrej	6.000
Kveder, dr. Jože	2.300
Loboda Marjan	2.880
Marinčič Jože	9.880
Marija M. de Gaeta	1.640
Mikelj Kristina st.	880
Mikelj Jože	880
Msgr. Novak France	3.880
N. N., Nemčija	2.000
Oblak Franc	880

Peternel Jože	880
Rant Franc	880
Rus Srečko	2.760
Skvarča, č. g. Stanko	1.880
Širca Eduardo	1.880
Šuc Ruža	580
Tekavec Ivan	200
Vadnjal Ivo	300
Zakrajšek Jože	2.000
Zupanc Mira	500
Zelev Marija	1.000

V spomin na pok. dr. Srečka

Baraga:

Bavec Janez	500
Šerko, brata Dani in inž.	
Franci	5.000
Štefanič Jože	500

V spomin na pok. Ivana Bevk:

Gladek — družina	500
------------------------	-----

Za obletnico mamine smrti:

Rudja Stane	2.000
-------------------	-------

Ob svoji 60-letnici in v spomin na pok. mamo Marijo Kociper:

Kociper, dr. Stanko	10.000
---------------------------	--------

V spomin na pok. Ignacija Frančiča:

Blejec Ema	1.000
Matičič Tomaž	500
Pangos Ludvik	500
Štefanič Jože	500

V spomin na pok. pisatelja Karla

Mauserja:

Benedičič Miha	2.000
Cuderman Marija	250
Markez Jože	2.000
Štefanič Jože	500
Šturm Franc	1.000

V spomin na pok. Miklavčevega očeta — Toneta Marolta:

Škerlj Stane	2.000
--------------------	-------

V spomin na pok. Marijo Mikolič:

Breziger — družina	10.000
Ecker, inž. — družina	3.000
Križ Cirila	500
Križ Milan	500
Matičič, inž. — družina	1.000

V spomin na pok. botra Avgusta

Potokarja:

Matičič Tomaž	500
---------------------	-----

Za obletnico smrti Franca Prešerna:

Tomažević Ivanka	1.000
------------------------	-------

<i>V spomin na pok. Franca Vitriha:</i>	
Bavec Janez	500
<i>V spomin na pok. očeta Antona:</i>	
Zarnik Janez	3.000
<i>V spomin na pok. Boruta Žerjava:</i>	
Šerko, brata Dani in inž. Franci	5.000
<i>V dober namen:</i>	
N. N.	5.000
<i>Z zahvalo domobrancem v ZDA:</i>	
Rupnik Olga	10.000
R. p. Škerbec Jože, cerkvena nabirka pri sv. maši v Zavetišču 3. 4. 77	4.063
R. p. Škerbec Jože, cerkvena nabirka pri sv. maši 1. maja 1977	3.135
Čisti dobček: kosilo v Zavetišču na cvetno nedeljo 3. aprila 1977	125.400
Liga žena in mater v S. Martinu: prodaja butaric in pirhov na cvetno nedeljo v Zavetišču	4.940
<i>(V dolarjih:)</i>	
Komotar, dr. Anton	30
Palčič Ivan, Kanada	20
Petrič Lojze, ZDA	5
Tabor SPB Cleveland, v imenu vseh Slovencev, ki so se udeležili družabnega večera 16. aprila 1977 v Holmes Ave, Beličič, prof. Vinko je odstopil prvo nagrado SKA v Buenos Airesu,	200

<i>..V spomin na pok. Marijo Mikolič:</i>	
Bat — družina (v pesih) ...	1.000
Jenko — družina	1.000
<i>V spomin na padle domobrance:</i>	
Keršič Rudi	1.500
Avguštin Franc	1.000
Dolenc Vencelj	500
Intihar Matko	500
Žgajnar Jože	500
Filipič Marjan	1.000
Tomaževič Lovro	1.500
N. N.	1.000
<i>V spomin na pok. moža Antona Šproca:</i>	
Šproc Berta	10.000
<i>V spomin na pok. Petra Trpine:</i>	
Mohar Lojze — druž. (dol.) .	10
Za Zavetišče škofa dr. Rožmana so darovali:	
<i>(Od 1. 7. 1977. do 31. 7. 1977.)</i>	
Keršič Rudi (v pesih)	400
N. N.	300
Andrejak Tone	400
Amon Janez	7.000
Tičar Beno	1.000
Filipič Andrej	500
Keršič Rudi	1.800
Amon Janez	10.000
N. N., Hurlingham	2.000
N. N., Hurlingham	1.000
Amon Janez	500
N. N., Cleveland (v dol.) .	215
N. N.	25
Hauptman Ivan	25
Za vse prispevke — iskreni Bog povrni!	

VSEBINA: Los papeles de Helsinki. — Našim fantom za Vse svete! (Karel Mauser) — Rojakom v domovini — „Politični dolg“ krščanstva (Boštjan Kočmur) — Na grobu (F-a) — Zapijmo, da molitev nesejo angeli v nebesa! (Vladimir Kos) — „...da Oblast in z njo Čast!“ (zamisel Petra Tobija) — Kanada: Srbi groze titovcem z osveto (Otmar Mauser) — Mauser med nami — Pisma uredništvu: „Demokratični“ komunisti (Zoran) — Kdo spreobrača koga? (prevel Otmar Mauser) — Izvrši to, kar nisem mogel jaz! (F-a) — Brali smo — Z domobranskih proslav — Skupna počastitev v Midlandu — Brali nismo — V spomin generala Rupnika — Društvena poročila — V spomin — Naši jubilarci — Urednik prosi za besedo — Darovi za „Vestnik“ — Darovi za „Zavetišče“.

Correo
Argentino
Suc. 7

TARIFA REDUCIDA
Concesión N° 6830

Propiedad Intelectual
N° 1.333.625 — 22-6-1976
R. Falcón 4158, 1407 Bs. As.